

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΔΙΕΘΝΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗ – ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΡΙΣΕΩΝ ΥΓΕΙΑΣ»

ΕΘΝΙΚΟ & ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
ΙΑΤΡΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ: «Πολιτικο-στρατιωτική συνεργασία στην αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών.
Αξιολόγηση της ποιότητας παροχής υπηρεσιών των δομών που στελεχώθηκαν από το
λόχο CIMIC στην προσφυγική κρίση της Ελλάδας, 2014 – 2016»

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΣ ΦΟΙΤΗΤΗΣ: ΜΑΓΚΛΑΡΑΣ Κ. ΠΑΝΤΕΛΗΣ

ΑΘΗΝΑ
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2017

MASTER'S COURSE
«INTERNATIONAL MEDICINE – HEALTH CRISIS MANAGEMENT»

NATIONAL AND KAPODISTRIAN UNIVERSITY OF ATHENS
SCHOOL OF MEDICINE

MASTER'S THESIS

TITLE: «Civil-Military Cooperation in response to emergency situations. Quality evaluation of the provided services in refugee camps manned by the Greek CIMIC Military Unit during the refugee crisis in Greece, 2014 – 2016»

POSTGRADUATE STUDENT: MAGKLARAS K. PANTELIS

ATHENS

SEPTEMBER 2017

ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΚΡΙΣΕΩΣ

ΤΗΣ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗΣ ΤΗΣ ΤΡΙΜΕΛΟΥΣ ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.

Του Μεταπτυχιακού Φοιτητή Μαγκλάρα Κ. Παντελή.

Εξεταστική Επιτροπή

- , Επιβλέπων
- , Μέλος
- , Μέλος

Η Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή η οποία ορίσθηκε από την ΓΣΕΣ της Ιατρικής Σχολής του Παν. Αθηνών Συνεδρίαση της^{ης} 2017 για την αξιολόγηση και εξέταση του υποψηφίου κ. Μαγκλάρα Παντελή, συνεδρίασε σήμερα .../.../ 2017.

Η Επιτροπή **διαπίστωσε** ότι η Διπλωματική Εργασία του κ. Μαγκλάρα Παντελή με τίτλο «Πολιτικο-στρατιωτική συνεργασία στην αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών. Αξιολόγηση της ποιότητας παροχής υπηρεσιών δομών στις οποίες ενεπλάκη ο λόχος CIMIC στην προσφυγική κρίση της Ελλάδας, 2014 – 2016», είναι πρωτότυπη, επιστημονικά και τεχνικά άρτια και η βιβλιογραφική πληροφορία ολοκληρωμένη και εμπειριστατωμένη.

Η εξεταστική επιτροπή αφού έλαβε υπ' όψιν το περιεχόμενο της εργασίας και τη συμβολή της στην επιστήμη, με ψήφους προτείνει την απονομή στον παραπάνω

Μεταπτυχιακό Φοιτητή την απονομή του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης (Master's).

Στην ψηφοφορία για την βαθμολογία ο υποψήφιος έλαβε για τον βαθμό «ΑΡΙΣΤΑ» ψήφους, για τον βαθμό «ΛΙΑΝ ΚΑΛΩΣ» ψήφους, και για τον βαθμό «ΚΑΛΩΣ» ψήφους Κατά συνέπεια, απονέμεται ο βαθμός «(Άριστα /Λίαν Καλώς /Καλώς) & (Βαθμός).....».

Τα Μέλη της Εξεταστικής Επιτροπής

-, Επιβλέπων (Υπογραφή)
-, Μέλος (Υπογραφή)
-, Μέλος (Υπογραφή)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η προσφυγική κρίση, είναι πολυδιάστατο πρόβλημα και χρίζει διεπιστημονικής διερεύνησης. Στην εργασία αυτή, αξιολογούνται οι παρεμβάσεις τμημάτων των Ενόπλων Δυνάμεων, ειδικά εκπαιδευμένων στην πολιτικο-στρατιωτική συνεργασία (CIMIC), στην οργάνωση και διαχείριση προσφυγικών δομών.

Μελετήθηκαν, μέσω συνεντεύξεων, δύο γεινιάζουσες και διοικητικά παρόμοιες ανοιχτές δομές φιλοξενίας προσφύγων και μεταναστών στην περιοχή της Θεσσαλονίκης. Αξιολογήθηκαν ποιοτικά παράμετροι που σχετίζονται με την ποιότητα ζωής των προσφύγων και συσχετίστηκαν με την εκπαίδευση ή όχι του προσωπικού που στελέχωνε τις δομές.

Η ανάλυση των δεδομένων έδειξε ότι οι περισσότεροι παράμετροι σχετίζονταν θετικά με την κατάρτιση του προσωπικού σε θέματα CIMIC, ενώ ορισμένοι παράμετροι δεν μας επέτρεψαν την εξαγωγή στατιστικά σημαντικών συμπερασμάτων.

Από το σύνολο των δεδομένων προκύπτει ότι η γνώση και εφαρμογή των πρακτικών των πρωτοκόλλων CIMIC, επηρεάζει θετικά την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών αλλά και τη γενική διεύθυνση και ομαλή λειτουργία μιας ανοιχτής δομής φιλοξενίας.

Λέξεις κλειδιά: Προσφυγική κρίση, CIMIC, διαχείριση καταυλισμών, προσφυγικές δομές.

Abstract

The refugee crisis is a multi-dimensional problem and requires cross-scientific research. In this study we evaluate the interventions of specially trained units of the Military, in civil-military cooperation (CIMIC), for the organization and the management of refugee camps.

Through interviews, we studied two neighbouring and administratively similar camps for hosting refugees and immigrants, in the area of Thessaloniki. A qualitative evaluation was conducted on parameters connected to the quality of life of the refugees, which were then associated with the existence or not of prior training of the staff that manned the camps.

Analysis of the data showed that most of the parameters were positively associated with the training of the staff on CIMIC, while certain parameters did not allow the derivation of scientifically significant conclusions.

The ensemble of the data indicates that the knowledge and the application of practices according to the CIMIC protocol, affected positively the quality of the provided services, as well as the overall management and normal function of the camps.

Key words: Refugee crisis, CIMIC, camp management, refugee camps

Στη μνήμη του πατέρα μου

Κώστα Π. Μαγκλάρα

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Η επιλογή του θέματος της διπλωματικής εργασίας μου δεν είναι τυχαία, αφού οι πρόγονοί μου υπήρξαν και αυτοί πρόσφυγες του Ευξείνου Πόντου και του Καυκάσου. Θεωρώ λοιπόν πολύ σημαντική την ενασχόλησή μου με το θέμα αυτό και ευχαριστώ από καρδιάς πρώτον από όλους τον επιβλέποντα καθηγητή μου Δρ. Ευστάθιο (Steve) Φωτίου, για την ανάθεση του συγκεκριμένου θέματος, για τις συμβουλές, την καθοδήγηση και την υποστήριξή του κατά την διάρκεια εκπόνησης αυτής της διπλωματικής εργασίας.

Επίσης θέλω να ευχαριστήσω τον Διευθυντή και Επιστημονικά Υπεύθυνο του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών «Διεθνής Ιατρική – Διαχείριση Κρίσεων Υγείας» Καθηγητή Δρ. Εμμανουήλ Α. Πικουλή, καθώς και όλα τα στελέχη του προγράμματος, για την υποστήριξη τους.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες θέλω να εκφράζω στην ηγεσία του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας και τα στελέχη του Γ' Σώματος Στρατού, ειδικότερα όμως στον Αναπληρωτή Υπουργό Εθνικής Άμυνας κ. Δημήτριο Βίτσα, για την παραχώρηση ειδικής άδειας, που μου επέτρεψε να επισκεφθώ δομές φιλοξενίας προσφύγων και να συλλέξω τις απαραίτητες για τη διπλωματική μου εργασία πληροφορίες.

Ένα μεγάλο ευχαριστώ οφείλω στο Διοικητή του λόχου CIMC Ταγματάρχη (ΠΖ) Γεώργιο Μορφίδη για την αμέριστη συμπαράστασή του και τις εξαιρετικές υπηρεσίες που προσέφερε στη Ανοιχτή Δομή φιλοξενίας προσφύγων των Διαβατών.

Ευχαριστώ επίσης θερμά την κ. Γεωργία Μήτσικα, SMS manager της Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης ASB, για την συμπαράσταση και την βοήθεια που μου προσέφερε σε όλη την πορεία της εργασίας και τη δημοσιογράφο κ. Σταυρούλα Πουλημένη, για τη συνεργασία μας.

Τέλος, θέλω να ευχαριστήσω τους γονείς μου Κωνσταντίνο και Βασιλική, καθώς και την σύντροφό μου Σοφία Στράτη, που πάντα υποστήριζαν τις επιλογές και τα όνειρά μου.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	5
ΑΦΙΕΡΩΣΗ	7
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	8
ΠΡΟΛΟΓΟΣ	12
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	14
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	17
Α. Ο καθορισμός του αντιληπτικού περιγράμματος	18
Β. Ο σχηματισμός της ερευνητικής ερώτησης	18
Γ. Ο ορισμός του δείγματος	19
Δ. Η αποσαφήνιση της μεθόδου συγκέντρωσης των δεδομένων	19
Ε. Η παρουσίαση της μεθόδου ανάλυσης των δεδομένων	20
ΣΤ. Η συγκεκριμενοποίηση του τρόπου παρουσίασης και συγγραφής	20
ΓΕΝΙΚΟ ΜΕΡΟΣ	21
Ιστορική Αναδρομή	21
Η πρόσφατη προσφυγική και μεταναστευτική κρίση	21
Η κατάσταση στην Ελλάδα	25
Η έννοια της πολιτικο-στρατιωτικής συνεργασίας	27
Βασικές Λειτουργίες CIMIC	28
Κεντρικό Συντονιστικό Όργανο Διαχείρισης Προσφυγικής Κρίσης	31
ΕΙΔΙΚΟ ΜΕΡΟΣ	33
Α. Ο καθορισμός του αντιληπτικού περιγράμματος	33
Α-1. Η ανοιχτή Δομή Φιλοξενίας προσφύγων «Διαβατών»	33
Α-2. Η ανοιχτή Δομή Φιλοξενίας προσφύγων «Softex»	35
Β. Ο σχηματισμός της ερευνητικής ερώτησης - Το αντικείμενο της εργασίας	36
Γ. Ορισμός του δείγματος - Λόγοι που επιλέχθηκαν οι συγκεκριμένοι καταυλισμοί	37
Δ. Μέθοδος συγκέντρωσης των δεδομένων	38
Ε. Η παρουσίαση της μεθόδου, ανάλυση και κριτική αξιολόγηση των δεδομένων	38
Ε-1. Η παρουσίαση της μεθόδου	38
Ε-2. Η ανάλυση και κριτική αξιολόγηση των δεδομένων	41
1. Στέγαση	41
1.1. Είδος κατασκευών	41
1.2. Επάρκεια χώρων	41
2. Σίτιση	42

2.1. Ποσότητα φαγητού.....	42
2.2 Ποιότητα φαγητού	43
3. Υγιεινή και καθαριότητα	44
3.1 Εγκαταστάσεις υγιεινής.....	44
3.2 Καθαριότητα.....	45
3.3 Χορήγηση ειδών προσωπικής υγιεινής	45
4. Ασφάλεια	46
5. Παροχή υγείας.....	47
6. Απασχόληση και εκπαίδευση.....	47
6.1 Πρόσβαση και συμμετοχή των παιδιών στο σχολείο.....	48
6.2 Παιδική απασχόληση	48
6.3 Δραστηριότητες ενηλίκων	49
7. Συμπεριφορά	50
7.1 Συμπεριφορά του Στρατού.....	50
7.2 Συμπεριφορά των Φορέων	51
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	52
ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	54
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	55
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	59
Παράρτημα 1: Σπάνιες φωτογραφίες	59
Παράρτημα 2: Διαγράμματα	62
Παράρτημα 3: Κύρια αντικείμενα εκπαίδευσης σχολείου CIMIC τακτικού επιπέδου	69

«Η προσφυγιά κίνησε κι απλώθηκε σ' ολόκληρη την έκταση της Ελλάδας, σαν το ποτάμι που ξεχείλισε κι έχασε τη σράτα του, σαν το πεινασμένο κοπάδι που αναζητάει βοσκή.

Έβγαζε ο πρόσφυγας τη ζωή του στον πλειστηριασμό, όσο όσο. Και η ντόπια φτωχολογιά σκιάχτηκε.....»

Διδώ Σωτηρίου

«Οι νεκροί περιμένουν»

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Δεν είναι η πρώτη φορά, στην πρόσφατη ιστορία της, που η Ελλάδα καλείται σε περίοδο κρίσης, να υποδεχτεί κύματα προσφύγων από την Ανατολή. Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, μετά τη Μικρασιατική καταστροφή, η Ελλάδα των 5 εκατομμυρίων περίπου, εξαθλιωμένη από ένα δεκαετή πόλεμο, υποδέχεται περίπου 1,5 εκατομμύριο πρόσφυγες.^[1]

Ο προσφυγικός πληθυσμός που είχε διαφορετικά χαρακτηριστικά (αγρότες, εργάτες και ελάχιστοι αστοί) κατανεμήθηκε σε όλη την Ελληνική επικράτεια, «ρίζωσε» και τελικά συνεισέφερε σημαντικά στην άνοδο της οικονομικής ζωής του τόπου, αλλά και στην ανάπτυξη του μορφωτικού επιπέδου, παρά τις ποικίλες και συχνά πολύ έντονες αντιδράσεις των γηγενών.

Το γεγονός της εγκατάστασης των προσφύγων του 1922 στην Ελλάδα έχει δύο στοιχεία. Το ανθρωπιστικό και το πολιτικό, δηλώνει ο Τσαρλς Π. Χόουλαντ, Πρόεδρος της Επιτροπής Αποκατάστασης Ελλήνων Προσφύγων της Κοινωνίας των Εθνών το 1926.^[2]

Ακολουθεί ένα δεύτερο μεταναστευτικό κύμα από τις Δημοκρατίες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης μεταξύ των ετών 1939 – 1963 και ένα τρίτο μεταξύ των ετών 1964 – 1989. Το 1991 έχουν επαναπατριστεί 55.000 Έλληνες της Ρωσία και το Υπουργείο Εξωτερικών εκτιμά ότι ο συνολικός αριθμός θα ανέλθει στις 100.000.^[3]

Το 2014 αρχίζει η ροή προς την Ελλάδα προσφύγων, αλλά και οικονομικών μεταναστών από τις εμπόλεμες χώρες της Μέσης Ανατολής (κυρίως τη Συρία και το Αφγανιστάν). Οι πρόσφυγες αυτοί δεν έχουν τα ίδια χαρακτηριστικά, αφού είναι αλλοεθνείς και έχουν διαφορετικό θρήσκευμα. Είναι όμως αυτά τα χαρακτηριστικά ικανά να τους κάνουν διαφορετικούς; Δεν παραμένουν άνθρωποι;

Άνθρωποι που «...βρεθήκαν ξαφνικά έξω από την πατρογονική τους γη. Παράτησαν σκοτωμένα παιδιά και γονιούς άταφους. Παράτησαν περιουσίες, τον καρπό στα δέντρα και στα χωράφια, το φαί στη φουφού, τη σοδειά στη αποθήκη, το κομπόδεμα στο συρτάρι, τα πορτραίτα των προγόνων στους τοίχους. Και βάλθηκαν να φεύγουν, να τρέχουν κυνηγημένοι από το μαχαίρι και τη φωτιά του πολέμου. Έρχεται μια τραγική στιγμή στη ζωή του ανθρώπου, που το θεωρεί τύχη να μπορέσει να παρατήρει το έχει του, την πατρίδα του, το παρελθόν του και να φύγει, να φύγει λαχανιασμένος, αποζητώντας αλλού τη σιγουριά.»^[4]

Εικόνα 1. Προσφυγόπουλα από τον Καύκασο, με εμφανή τη σκληρότητα του διωγμού ζωγραφισμένη στα μάτια τους. **Πηγή:** Αρχείο Βασιλικής Κομεσίδου.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι προσφυγικές κρίσεις δεν είναι πρόσφατο φαινόμενο, ίσως όμως να είναι η πρώτη φορά μετά τον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο, που η Ευρώπη και ιδιαίτερα η Ευρωπαϊκή Ένωση, καλείται να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά, ένα τέτοιας έκτασης πρόβλημα. Υπολογίζεται ότι πάνω από 100 εκατομμύρια άνθρωποι ζουν σήμερα σε διαφορετικές χώρες από αυτές που γεννήθηκαν, ενώ περίπου τα 2/3 των μεταναστών παγκοσμίως, προέρχονται από φτωχότερες χώρες, και το 4% του Ευρωπαϊκού πληθυσμού είναι μετανάστες.^[5]

Επίσης ο Ο.Η.Ε. αναφέρει ότι ένας στους 122 κατοίκους του πλανήτη, είτε είναι πρόσφυγας, είτε εκτοπισμένος εσωτερικά (στη χώρα γέννησής του) ή αναζητά άσυλο, ενώ κάθε 1 δευτερόλεπτο προστίθεται ένας ακόμη μετανάστης στον αριθμό αυτό. Με όρους πληθυσμιακούς θα μπορούσαμε λοιπόν να μιλάμε για την 24η μεγαλύτερη χώρα του κόσμου.^[6]

Όπως ανέφερα και στον πρόλογό μου, η Ελλάδα υποδέχτηκε στις αρχές του 20ου αιώνα 1.500.000 περίπου πρόσφυγες από την Μικρά Ασία, τον Εύξεινο Πόντο, την Ανατολική Θράκη, τη Βουλγαρία, την Κωνσταντινούπολη και τον Καύκασο, πέρασε στα μέσα του αιώνα σε χώρα αποστολής μεταναστών προς την Κεντρική και Βόρεια Ευρώπη και σήμερα, μετασχηματίζεται και πάλι σε χώρα υποδοχής μεταναστών και προσφύγων, αποτελώντας μία από τις νέες ζώνες μετανάστευσης.

***Εικόνα 2.** Πρόσφυγες από τον Πόντο και τη Μικρά Ασία καταφθάνουν στην παραλία Αρετσού της Θεσσαλονίκης, το 1922*

«Ως μετανάστευση ορίζεται η φυσική μετάβαση ατόμων και ομάδων από μία κοινωνία σε κάποια άλλη ή κάθε γεωγραφική μετακίνηση μεγάλου αριθμού ατόμων ή η μεταφορά ανθρώπινου και εργατικού δυναμικού από μία περιοχή σε κάποια άλλη».^[7] Ενώ με βάση το Δόγμα Πολιτικο-στρατιωτικής Συνεργασίας ΔΕΘ του Γενικού Επιτελείου Εθνικής Άμυνας, «πρόσφυγας νοείται κάθε πρόσωπο το οποίο συνεπεία δικαιολογημένου φόβου διώξεως λόγω φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, κοινωνικής τάξεως η πολιτικών πεποιθήσεων ευρίσκεται εκτός της χώρας, της οποίας έχει την υπηκοότητα και δεν δύναται ή λόγω του φόβου τούτου δεν επιθυμεί, να απολαύσει της προστασίας της χώρας ταύτης».^[8]

Η μετανάστευση παραδοσιακά γινόταν είτε για λόγους πολιτικούς, κοινωνικούς, οικονομικούς, πολιτισμικούς ή θρησκευτικούς. Με την έννοια αυτή υπάρχει τυπικός διαχωρισμός των μεταναστών από τους πρόσφυγες. Οι πρόσφυγες είναι αυτοί που λόγω διαφορετικών πεποιθήσεων, διώξεων και σοβαρών παραβιάσεων των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ή λόγω πολεμικών συγκρούσεων, αναγκάζονται να εγκαταλείψουν τις εστίες τους και αναζητούν ασφαλέστερο περιβάλλον για να ζήσουν.

Τα τελευταία ιδιαίτερα χρόνια, η οικονομική και πολιτική αστάθεια και οι περιφερειακές στρατιωτικές συγκρούσεις στη Βόρεια Αφρική, τη Μέση Ανατολή αλλά και άλλες περιοχές του πλανήτη, σε συνδυασμό με την ταχύτατα εξελισσόμενη κλιματική αλλαγή, έχει οδηγήσει σε κατακόρυφη αύξηση των προσφυγικών και μεταναστευτικών ροών προς την Ευρώπη.

Η Ελλάδα σύμφωνα με το άρθρο 2 του Συντάγματος της, επιδιώκει την εμπέδωση της ειρήνης και της δικαιοσύνης, καθώς και την ανάπτυξη φιλικών σχέσεων μεταξύ των λαών και των κρατών. Επιπλέον, σέβεται τις υποχρεώσεις της ως κράτους μέλους του ΟΗΕ και τις αντίστοιχες που πηγάζουν από τη συμμετοχή της σε άλλους Διεθνείς οργανισμούς ασφαλείας και άμυνας.^[9]

Η γεωγραφική θέση της χώρας μας, την καθιστά, ίσως τον πιο προσιτό προορισμό, αφού είναι το Νοτιοανατολικό σύνορο της Ευρώπης και ταυτόχρονα έχει την μεγαλύτερη σε έκταση ακτογραμμή. Λόγω λοιπόν της ιδιαίτερης γεωγραφικής και γεωπολιτικής της θέσης, έχει γίνει δέκτης σημαντικού αριθμού προσφύγων και μεταναστών, με διαρκώς αυξανόμενους αριθμούς κυρίως από την εμπόλεμη Συρία, που διακινδυνεύοντας τη ζωή τους περνούν με κάθε μέσο το Αιγαίο, αναζητώντας ανθρώπινες και κυρίως ασφαλείς συνθήκες ζωής. Ειδικότερα επιζητούν να φθάσουν σε διάφορες χώρες της Ευρώπης, μέσω της Ελλάδας. Το 2015 ο Κύπριος Ευρωπαίος Επίτροπος Ανθρωπιστικής Βοήθειας και Διαχείρισης Κρίσεων, κ. Χρήστος Στυλιανίδης υπέδειξε ότι «υπάρχουν 12 εκατομμύρια πρόσφυγες με συνεχείς ανοδικές τάσεις, κάτι που σημαίνει ότι ο μισός πληθυσμός της χώρας έχει προσφυγοποιηθεί (η αναφορά σχετίζεται με τη Συρία). Η αντιμετώπιση του προσφυγικού και μεταναστευτικού προβλήματος είναι ίσως η μεγαλύτερη πρόκληση που αντιμετωπίζει στις μέρες μας η Ευρωπαϊκή Ένωση και δυστυχώς υπάρχουν ανεπάρκειες στην εξωτερική πολιτική της».^[10]

Οι πρόσφυγες αυτοί μετά και το κλείσιμο των συνόρων διαφόρων Ευρωπαϊκών κρατών, και κυρίως το κλείσιμο της «Βαλκανικής οδού», παραμένουν στη χώρα μας, για άγνωστο

χρονικό διάστημα. Στο πλαίσιο της διαχείρισης των ολοένα και αυξανόμενων προσφυγικών ροών προς την Ελλάδα, σταδιακά κλήθηκαν να συνδράμουν και να δώσουν έμπρακτη υποστήριξη οι ένοπλες δυνάμεις του Ελληνικού Στρατού.

Η συνδρομή ειδικά εκπαιδευμένων στρατιωτικών μονάδων στην αντιμετώπιση καταστάσεων εκτάκτου ανάγκης στο εσωτερικό μιας χώρας, είναι μια πρακτική που έχει ακολουθηθεί και στο παρελθόν, έχει μελετηθεί και έχουν θεσπιστεί διεθνείς κανόνες δικαίου και εγχειρίδια για το πότε και πως θα πρέπει να εφαρμόζεται, στην εκάστοτε περίπτωση.^[8, 11] Ωστόσο είναι και πάλι η πρώτη φορά από τον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο, που Ευρωπαϊκά Στρατιωτικά Τμήματα, καλούνται να διαχειριστούν εκτοπισμένους πληθυσμούς στο εσωτερικό των χωρών τους.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Σαφώς και ένα ζήτημα τόσο σημαντικό όσο η διαχείριση μιας προσφυγικής κρίσης, είναι πολυδιάστατο και χρίζει ιδιαίτερης και αναλυτικότερης διεπιστημονικής διερεύνησης. Στην εργασία αυτή ωστόσο, αντικείμενο αποτελεί, η απόδοση που είχαν, οι παρεμβάσεις τμημάτων των ενόπλων δυνάμεων, ειδικά εκπαιδευμένων στην πολιτικο-στρατιωτική συνεργασία, στην αντιμετώπιση της συγκεκριμένης κρίσης, αφαιρώντας τις όποιες πολιτικές και κοινωνικές προεκτάσεις, άπτονται της ανάληψης αυτής της ευθύνης.

Το βασικό λοιπόν ερευνητικό ερώτημα που διατυπώνεται είναι: *«Η Αξιολόγηση της απόδοσης του λόχου CIMIC του Ελληνικού Στρατού στο συντονισμό και τη διαχείριση δομών φιλοξενίας προσφύγων και μεταναστών».*

Σκοπός της λοιπόν είναι να μελετήσει τη συνδρομή τμημάτων των Ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων, εκπαιδευμένων πάνω στους κανόνες πολιτικο-στρατιωτικής συνεργασίας του NATO [(Civil Military Cooperation) CIMIC)], στη διαχείριση υποδομών και εγκαταστάσεων για τους μετανάστες και τους πρόσφυγες, στο πλαίσιο της αντιμετώπισης της προσφυγικής κρίσης στην Ελλάδα.

Αναλύεται βέλτιστα σε 2 σημεία:

1. Μελέτη και καταγραφή των πρακτικών – πολιτικών (Policy) που εφαρμόστηκαν στο δεδομένο παράδειγμα στην Ελλάδα.
2. Αξιολόγηση της ποιότητας παροχής υπηρεσιών μεταξύ δομής της οποίας την στελέχωση ανέλαβε ο λόχος CIMIC των Ενόπλων Δυνάμεων, με δομή η οποία στελεχώθηκε, από μη ειδικευμένο στο CIMIC προσωπικό.

Η συνάφεια της παρούσας διπλωματικής εργασίας με το αντικείμενο σπουδών του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών «Διεθνής Ιατρική – Διαχείριση Κρίσεων Υγείας» είναι προφανής, αφού κάθε κρίση (οικονομική, προσφυγική, μεταναστευτική) δυνητικά μπορεί να αποτελέσει το έναυσμα για μια κρίση υγείας. Ας μην ξεχνάμε ότι η προσφυγική κρίση του 1922, συνοδεύτηκε από μεγάλης έκτασης επιδημία τύφου.

Εικόνα 3.: Καταυλισμός – καραντίνα 6.000 προσφύγων από την Τραπεζούντα στην Μακρόνησο, 1922.

Η παρούσα εργασία λοιπόν, είναι μια συγκριτική ποιοτική μελέτη των αποτελεσμάτων της πολιτικο-στρατιωτικής συνεργασίας στη διαχείριση της προσφυγικής κρίσης στην Ελλάδα σήμερα.

Η ποιοτική έρευνα είναι ένας διαφορετικός τρόπος, πέρα από τους αριθμούς και τα μαθηματικά, για να αντιληφθεί ο ερευνητής και να ερμηνεύσει τις εμπειρίες και τις πεποιθήσεις του δείγματος που μελετά. Είναι ένας ολιστικός, θα μπορούσαμε να πούμε τρόπος μελέτης ενός προβλήματος, με συγκεκριμένη μεθοδολογία, στην οποία ακολουθεί κανείς έξι βήματα. Τα βήματα αυτά πρέπει να έχουν συνέπεια, συνέχεια και αλληλουχία. Ως μέθοδος, η ποιοτική έρευνα, είναι πολύπλοκη, απαιτητική, χρονοβόρα και ενίοτε πιο δύσκολη από την ποσοτική έρευνα. Ο ερευνητής καταγράφει τα λεγόμενα ή τα δρώμενα των συμμετεχόντων σε αυτήν, με διαφορετικά εργαλεία, ώστε να μπορέσει να κατανοήσει σε βάθος και να ερμηνεύσει τα αισθήματα, τα κίνητρα, τις επιδιώξεις και το περιβάλλον τους.

“Σε συντομία, η ποσοτική έρευνα απαντά στο «πόσο» και στο «τι», ενώ η ποιοτική στο «πώς» και στο «γιατί»”.^[12]

Τα έξι βήματα που πρέπει να ακολουθεί μια ποιοτική έρευνα, είναι:

A. Ο καθορισμός του αντιληπτικού περιγράμματος

Είναι το σύνολο των πεποιθήσεων και αντιλήψεων του ερευνητή σε σχέση με την πραγματικότητα, την αλήθεια (απόλυτη ή σχετική) και τη γνώση του για τη συγκεκριμένη κατάσταση.

Σε μια ποιοτική έρευνα υπάρχουν το κριτικό αντιληπτικό περίγραμμα (critical theory paradigm) και το ερμηνευτικό/ σχετικιστικό αντιληπτικό περίγραμμα (interpretive/ relativist/ constructivist paradigm). Και τα δύο αυτά περιγράμματα υποστηρίζουν ότι δεν υπάρχει αντικειμενική πραγματικότητα, γιατί ο κάθε άνθρωπος βιώνει και αντιλαμβάνεται την πραγματικότητα με το δικό του μοναδικό τρόπο. Το σημαντικό λοιπόν για αυτού του είδους τις έρευνες είναι να κατανοηθεί σε βάθος, το πώς ο κάθε συμμετέχων στην έρευνα αντιλαμβάνεται την δική του πραγματικότητα.^[13, 14]

B. Ο σχηματισμός της ερευνητικής ερώτησης

Η κατάλληλη ερευνητική ερώτηση σε μια ποιοτική έρευνα είναι ο κρίκος που συνδέει το αντιληπτικό περίγραμμα και τις μεθόδους που θα εφαρμόσει ο ερευνητής, ώστε συνδεδεμένες μεταξύ τους, να έχουν λογική συνέπεια και συνέχεια.^[15]

Η ερευνητική ερώτηση κατά τη διαδικασία μιας ποιοτικής έρευνας παίρνει τη μορφή σαφούς δήλωσης, πάνω σε κάποιο θέμα και δεν είναι απαραίτητο να έχει μορφή ερωτήματος, επειδή οι ερωτήσεις ουσιαστικά δημιουργούνται κατά τη διαδικασία συλλογής των δεδομένων της έρευνας.

Γ. Ο ορισμός του δείγματος

Στην ποιοτική έρευνα ο καθορισμός του δείγματος είναι διαφορετικός, από ότι στην ποσοτική έρευνα. Εδώ, ο ερευνητής σκοπεύει να καταγράψει κάτι ειδικό και συγκεκριμένο και όχι γενικό και αντικειμενικό. Η ερευνητική ερώτηση δεν έχει σκοπό την ποσότητα, αλλά την ποιότητα. Συνεπώς, το δείγμα σκοπιμότητας (purposive sampling) δεν χρειάζεται να είναι μεγάλο για τη διεξαγωγή έγκυρης έρευνας. Επαρκές μπορεί να θεωρηθεί δείγμα, που αναφέρεται σε διψήφιο ή ακόμη και σε μονοψήφιο αριθμό, αρκεί να πληροί δύο βασικούς κανόνες. Να είναι κατάλληλο και επαρκές για τη συγκεκριμένη έρευνα και να αντανakλά την υποκειμενική γνώση του ερευνητή για τα χαρακτηριστικά του.^[16]

Δ. Η αποσαφήνιση της μεθόδου συγκέντρωσης των δεδομένων

Οι μέθοδοι συγκέντρωσης δεδομένων που χρησιμοποιούνται στις ποιοτικές έρευνες, δεν πρέπει να έχουν αυστηρή δομή (ερωτηματολόγια, μετρήσεις, κ.α.), αλλά να διευκολύνουν την κατανόηση των αντιλήψεων, των εμπειριών και των πεποιθήσεων των ίδιων των συμμετεχόντων, χωρίς να επηρεάζονται ή να καθοδηγούνται από τον ερευνητή. Οι μέθοδοι αυτοί είναι η παρατήρηση και η συνέντευξη, που μπορεί, στις ποιοτικές έρευνες, να έχει μορφή μη-δομημένη ή ημι-δομημένη.

Η συνέντευξη, ως μέθοδος άμεσης επικοινωνίας, βελτιώνει σημαντικά το βαθμό ανταπόκρισης, ενώ ταυτόχρονα βοηθά στην συλλογή πληρέστερων απαντήσεων, μέσα και από τα αποσαφηνιστικά σχόλια και τις παρατηρήσεις που μπορεί να κάνει ο ερευνητής. Επίσης μειώνει την επίπτωση του αναλαβητισμού στην συλλογή των δεδομένων. Η «καλή» συνέντευξη προϋποθέτει καλή διάθεση των συμμετεχόντων και κατανόηση των ερωτήσεων.

Στην μη-δομημένη συνέντευξη, ο ερευνητής παρατηρεί οτιδήποτε συμβαίνει, δίχως να έχει κάποιο προσχέδιο, ως προς το τι θα παρατηρήσει και παρέχει μεγαλύτερη ελευθερία στον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι εκφράζουν και διατυπώνουν τις απόψεις τους. Στην ημι-δομημένη συνέντευξη ο ερευνητής καταρτίζει κατάλογο από 7 ή 8 σημεία, τα οποία θέλει οπωσδήποτε να καλύψει, έτσι ώστε να αποφύγει να παρασυρθεί από τη συνέντευξη.^[17]

Υπάρχουν έτσι συγκεκριμένες ερωτήσεις, αλλά δίνεται η δυνατότητα στον ερευνητή να κάνει και διευκρινίσεις.

E. Η παρουσίαση της μεθόδου ανάλυσης των δεδομένων.

Αφού γίνει η ανάλυση των δεδομένων και καταγραφούν σε χαρτί, το επόμενο στάδιο είναι η κωδικοποίηση όλων των στοιχείων, ώστε όλο το κείμενο ουσιαστικά να συμπυκνωθεί σε μια σειρά από αντιπροσωπευτικούς κωδικούς. Οι κωδικοί αυτοί ομαδοποιούνται σε θεματικές ενότητες, που δεν θα πρέπει να ξεπερνούν τους μονοψήφιους αριθμούς. Οι θεματικές ενότητες είναι το απόσταγμα, που προσφέρει τη βαθύτερη κατανόηση και επεξεργασμένη γνώση για τους συμμετέχοντες. Τέλος η ανάλυση πρέπει να ακολουθείται από τη σύνδεση των θεματικών ενότητων με την υφιστάμενη βιβλιογραφία.^[18, 19]

ΣΤ. Η συγκεκριμενοποίηση του τρόπου παρουσίασης και συγγραφής.

Αρχικά πρέπει να γίνει λεπτομερής ανάλυση των 5 βημάτων που προηγήθηκαν και επεξήγηση του λόγου για τον οποίο επιλέχθηκε το συγκεκριμένο βήμα και όχι κάποιο άλλο. Στη διαδικασία αυτή είναι απαραίτητο να παρουσιάζονται, εκτός από τις πεποιθήσεις των συμμετεχόντων, και οι πεποιθήσεις και αντιλήψεις του ερευνητή. Κάθε θεματική ενότητα πρέπει να παρουσιάζεται ξεχωριστά, να αναφέρεται η ερμηνεία της και να δίνεται ένα αντιπροσωπευτικό παράδειγμα.^[20]

ΓΕΝΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Ιστορική Αναδρομή.

Δεν είναι η πρώτη φορά, στην πρόσφατη ιστορία της, που η Ελλάδα καλείται σε περίοδο κρίσης, να υποδεχτεί κύματα προσφύγων από την Ανατολή. Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, μετά τη Μικρασιατική καταστροφή, η Ελλάδα των 5 εκατομμυρίων περίπου, εξαθλιωμένη από ένα δεκαετή πόλεμο, υποδέχεται περίπου 1,5 εκατομμύρια πρόσφυγες από την Ανατολή. Συγκεκριμένα υποδέχτηκε:

Έλληνες της Μικράς Ασίας και του Πόντου	1.000.000 περίπου
Έλληνες της Ανατολικής Θράκης	190.000 περίπου
Έλληνες του Καυκάσου	30.000 περίπου
Έλληνες της Βουλγαρίας	30.000 περίπου
Έλληνες της Κωνσταντινούπολης	70.000 περίπου

[1]

Η εγκατάσταση ιδιαίτερα των Ποντίων (περίπου 500.000) στον Ελλαδικό χώρο, έγινε κατά μάζες, στις αγροτικές περιοχές Θράκης και Μακεδονίας και κατά μικρότερα σύνολα σε άλλες περιοχές της Ελλάδας, ενώ μεγάλα τμήματα αυτών συνοικίστηκαν σε μεγάλα αστικά κέντρα. Ένοιωθαν, και ήταν απομονωμένοι, ιδιαίτερα όταν κατοικούσαν, σε όχι αμιγείς οικισμούς.^[21]

Ακολουθεί ένα δεύτερο μεταναστευτικό κύμα από τις Δημοκρατίες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης μεταξύ των ετών 1939 – 1963 και ένα τρίτο μεταξύ των ετών 1964 – 1989. Το 1991 έχουν επαναπατριστεί 55.000 Έλληνες της Ρωσίας και το Υπουργείο Εξωτερικών εκτιμά ότι ο συνολικός αριθμός θα ανέλθει στις 100.000.^[3] Ακόμη όμως και σήμερα, στις διάφορες Δημοκρατίες της πρώην Σοβιετικής Ένωσης, υπάρχει ένας αδιευκρίνιστος αριθμός ανθρώπων Ελληνικής καταγωγής, που σταδιακά επιστρέφει στην Μητέρα Πατρίδα ή δυνητικά μπορεί να επιστρέψει.

Η πρόσφατη προσφυγική και μεταναστευτική κρίση.

Το 2014 αρχίζει η ροή προς την Ελλάδα προσφύγων, αλλά και μεταναστών, από τις εμπόλεμες χώρες της Μέσης Ανατολής (κυρίως τη Συρία και το Αφγανιστάν). Ο εμφύλιος πόλεμος στη χώρα τους και οι αγριότητες, που η Δύση παρακολουθεί αδιάφορα, τους

αναγκάζει να εγκαταλείψουν τις πατρογονικές εστίες τους και κατά χιλιάδες να τρέπονται σε φυγή. Αρχικά μέσω της Τουρκίας και στη συνέχεια μέσω της Ελλάδας, αναζητούν ασφαλή προορισμό, στις χώρες κυρίως της Κεντρικής και Βόρειας Ευρώπης. Οι πληθυσμοί αυτοί δεν έχουν τα ίδια χαρακτηριστικά, αφού είναι αλλοεθνείς και έχουν διαφορετικό θρήσκευμα. Το γεγονός αυτό πυροδοτεί σειρά αντιδράσεων, συχνά ακραίων, από τους γηγενείς, που ευτυχώς μέχρι σήμερα δεν έχουν θλιβερή κατάληξη.

Ένας από τους λόγους είναι σίγουρα η οικονομική κρίση που βιώνουν οι Έλληνες, η οποία δυστυχώς έχει ενισχύσει τις ακροδεξιές ρατσιστικές και ξενοφοβικές απόψεις αρκετών συμπατριωτών μας, που προβαίνουν σε επιθέσεις κατά μεταναστών. Οι συνήθεις δικαιολογίες είναι:^[22]

- Δεν χωράνε άλλοι.
- Είναι όλοι λαθρομετανάστες.
- Οι μετανάστες καλοπερνάνε στην Ελλάδα. Πρέπει να τους στείλουμε πίσω.
- Οι μετανάστες αποτελούν υγειονομική βόμβα.
- Ήρθαν για να μας πάρουν τις δουλειές μας.
- Αυτοί ευθύνονται για την αύξηση της εγκληματικότητας.
- Οι δικοί μας πατεράδες μετανάστευσαν νόμιμα.
- Απειλείται η ζωή και η περιουσία μας.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.) παρακολουθεί, συχνά αμήχανη, το φαινόμενο. Σύμφωνα με τις αρχές της, μια ολοκληρωμένη μεταναστευτική πολιτική, πρέπει να είναι σύμφωνη με τις αρχές της αλληλεγγύης, της αμοιβαίας εμπιστοσύνης και του επιμερισμού των ευθυνών ανάμεσα στα κράτη – μέλη.^[23] Παρόλα αυτά, συχνά τα μέτρα μεταναστευτικής πολιτικής αποφασίζονται από κάθε χώρα, σε σχέση με την έκταση και τη σύνθεση του εθνικού καθεστώτος της μετανάστευσης. Αυτό και μόνο, καθιστά τη διαμόρφωση ενός σαφούς θεσμικού πλαισίου αρχών, απαραίτητη.

Η συνθήκη Σένγκεν προβλέπει κοινή πολιτική ασύλου για τους μετανάστες και τους πρόσφυγες, κοινή λίστα των χωρών που χρειάζονται βίζα, δυνατότητα αστυνομικής καταδίωξης, ακόμη και εκτός συνόρων και τη δημιουργία κοινού πληροφοριακού συστήματος, για την ανταλλαγή δεδομένων για ανεπιθύμητους και καταζητούμενους (SIS I)^[24], που το 2006 αντικαταστάθηκε από το SIS II.^[25]

Η σύνοδος της Νίκαιας το 2000, υιοθέτησε το Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που δεν είναι όμως δεσμευτικός για τα κράτη-μέλη, όπου καταγράφει τα δικαιώματα των Ευρωπαίων πολιτών, αλλά και όσων κατοικούν «νόμιμα» εντός αυτής.^[26]

Με βάση το πρόγραμμα της Χάγης η Ε.Ε. ίδρυσε το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ένταξης των υπηκόων τρίτων χωρών, ως μέρος του προγράμματος "Αλληλεγγύη και Διαχείριση μεταναστευτικών ροών", με ελάχιστους όμως οικονομικούς πόρους. Επίσης έδωσε έμφαση, στο σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων και της ιθαγένειας της Ένωσης και μετέτρεψε το Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο, στον Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων.^[27] Τέλος, με τη συνθήκη της Λισαβόνας (άρθρο 79) η Ε.Ε. καλείται να αναπτύξει μια ολοκληρωμένη και ευέλικτη μεταναστευτική πολιτική, η οποία θα προάγει και θα διασφαλίζει την αποτελεσματική διαχείριση των μεταναστευτικών ροών, τη δίκαιη μεταχείριση των υπηκόων τρίτων χωρών, την ενισχυμένη πρόληψη της παράνομης μετανάστευσης και την καταπολέμηση της εμπορίας ανθρώπων.^[28]

Και ενώ η Ευρώπη χρειάζεται τους μετανάστες, ταυτόχρονα τους φοβάται. Το γεγονός ότι ο πληθυσμός πολλών Ευρωπαϊκών κρατών είναι γερασμένος και στα επόμενα χρόνια θα πρέπει να "εισάγουν" μετανάστες προκειμένου να έχουν ένα σταθερό ασφαλιστικό σύστημα (παράδειγμα η Ιταλία) ή η δήλωση της Προέδρου των Γερμανών Βιομηχάνων ότι η Γερμανία θα χρειαστεί 800.000 περίπου μετανάστες για να καλύψουν τις θέσεις εργασίας, άλλαξε κάπως τον προβληματισμό ορισμένων εθνικών κυβερνήσεων, σχετικά με τους μετανάστες.

Ήδη ένας μεγάλος αριθμός στρατιωτών συνδράμει στα κέντρα υποδοχής προσφύγων, που φτάνουν στη χώρα αλλά δραστηριοποιούνται και στις δομές φιλοξενίας. Για παράδειγμα μόνο στη δομή Felskirchen δυναμικότητας 2500 ατόμων, δραστηριοποιούνται περίπου 80 άτομα προσωπικό του Γερμανικού Στρατού, σύμφωνα με τον Γερμανικό Ερυθρό Σταυρό.^[29] Ταυτόχρονα από τον Σεπτέμβριο του 2016, οι δυνάμεις του Γερμανικού Στρατού της Μπούντεσβερ ξεκίνησαν προγράμματα ανάπτυξης βασικών τεχνικών δεξιοτήτων (οικοδομικές κατασκευές και συγκολλήσεις), ευελπιστώντας να συμβάλουν στην αγορά εργασίας ή να βοηθήσουν στην ανοικοδόμηση της χώρας τους όταν επιστρέψουν σε αυτή.^[30]

Παρόλα αυτά οι προσπάθειες για κοινή μεταναστευτική πολιτική μέχρι σήμερα και οι συσκέψεις των αρμοδίων, δεν έχουν αποδώσει τα αναμενόμενα αποτελέσματα, αφού πολλά κράτη - μέλη αρνούνται να συμφωνήσουν. Οι χώρες της Βαλτικής, καθώς και

ορισμένες χώρες της Κεντρικής Ευρώπης, εφαρμόζουν περιοριστική πολιτική, στη μόνιμη εγκατάσταση προσφύγων και μεταναστών σε αυτές.^[31] Υπάρχουν μάλιστα χώρες όπως η Ουγγαρία και όχι μόνο, που ανακοινώνουν ότι δεν πρόκειται να δεχθούν ούτε ένα πρόσφυγα στο έδαφός τους. Η Ουγγαρία επίσης κατασκεύασε στα σύνορά της φράχτη και κινητοποίησε μεγάλο αριθμό των στρατιωτών, προκειμένου να εμποδίσει τους πρόσφυγες να εισέλθουν στο έδαφός της και οι σκηνές βίας, που έγιναν στους σταθμούς των τραινών είναι σε όλους μας γνωστές, από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης.

Μεταξύ Κροατίας και Σερβίας απειλήθηκε ακόμη και πολεμική σύρραξη, γιατί οι Κροάτες δεν ήθελαν να χρησιμοποιείται η χώρα τους, ούτε σαν πέρασμα των προσφύγων για τις χώρες της Κεντρικής Ευρώπης.^[32]

Στα "παραδοσιακά" κράτη για τη μετανάστευση περιλαμβάνονται η Φινλανδία, Σουηδία, Βέλγιο, Ολλανδία, Δανία, Μ. Βρετανία, Γερμανία, Γαλλία και Αυστρία. Οι χώρες αυτές σήμερα, είναι ο συνήθης προορισμός των προσφύγων, αφού ήδη υπάρχουν εκεί εγκατεστημένοι πολλοί μετανάστες, μερικές έχουν υποδομές στέγασης και η πρόσβαση στις κοινωνικές παροχές του κράτους είναι εύκολη.

Παράλληλα σύμφωνα με τις δηλώσεις της Υπουργού Άμυνας της Γερμανίας, "οι Γερμανικές ένοπλες δυνάμεις συνεργάζονται με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR) με στόχο τη δημιουργία «διαμορφούμενων μονάδων κατοικιών», που θα επιτρέπουν στις οικογένειες, καθώς και σε μεμονωμένες γυναίκες και παιδιά να διασφαλίσουν «την ιδιωτική τους σφαίρα», στους χώρους όπου στεγάζονται «προσωρινά».^[33]

Σύμφωνα με δημοσιεύματα του τύπου στην Γερμανία στις 2 Νοεμβρίου 2015, σε συνάντηση των αρχηγών των κομμάτων του Κυβερνητικού Συνασπισμού, υπεγράφη κοινή απόφαση με τίτλο «Βοήθεια για ανθρώπους σε κατάσταση ανάγκης, έλεγχος της μετανάστευσης, διασφάλιση της ένταξης». Στο έγγραφο αυτό, όπως αναπαράχθηκε από τον τύπο, αναφέρεται ότι «το Ευρωπαϊκό Δίκαιο απαιτεί αυστηρή προστασία των εξωτερικών συνόρων της Ε.Ε., η οποία αυτή τη στιγμή δεν είναι εγγυημένη. Με την αποκατάσταση της προστασίας των εξωτερικών συνόρων, τον τερματισμό της παράνομης διακίνησης και μετανάστευσης, με την δημιουργία μόνιμων δομών προστασίας προσφύγων και την κατανομή του βάρους με τις γειτονικές μας χώρες, θα μειώσουμε τον αριθμό των προσφύγων. Θα ξεπεράσουμε την αδυναμία της διαδικασίας της συμφωνίας

Δουβλίνο III, θα αναπτύξουμε περαιτέρω το Ευρωπαϊκό Δίκαιο και θα εξασφαλίσουμε την εφαρμογή του».^[34]

Άλλες χώρες, όπως το Λουξεμβούργο κρατούν μια θεωρητικά υπεύθυνη θέση έναντι των προσφύγων. Η "επίσημη εγκατάσταση" 4 οικογενειών προσφύγων της Συρίας, σε αντίθεση με τα εκατομμύρια των προσφύγων, ήταν κατά την γνώμη μας "αστεία".

Τέλος οι χώρες του Ευρωπαϊκού Νότου (Ελλάδα, Κύπρος, Ιταλία, Ισπανία, Πορτογαλία και Μάλτα), είναι αυτές που δέχονται τις μεγαλύτερες μεταναστευτικές ροές, κυρίως λόγω της γεωγραφικής τους θέσης.

Η κατάσταση στην Ελλάδα

Η χώρα μας, ως κράτος δικαίου, που ακολουθεί τις αρχές της Προστασίας των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, παρέχει στους πρόσφυγες και μετανάστες αυτούς καταφύγιο και προσπαθεί με όσες δυνάμεις έχει (δεδομένης και της οικονομικής κρίσης) να τους φιλοξενήσει.

Καθημερινά στα νησιά του Ανατολικού Αιγαίου φθάνουν πρόσφυγες, κυρίως από την εμπόλεμη Συρία και το Αφγανιστάν, με άθλια πλωτά μέσα και με κίνδυνο της ζωής τους. Οι δουλέμποροι της γείτονος χώρας, έναντι αδρής αμοιβής, τους στοιβάζουν, μέσα σε φουσκωτές βάρκες, πεινασμένους και διψασμένους, οι οποίες συχνά ανατρέπονται με αποτέλεσμα εκατοντάδες νεκρούς, κυρίως γυναίκες και μικρά παιδιά ή βρέφη. Η Μεσόγειος τείνει να γίνει ένας υγρός τάφος για τους πρόσφυγες. Κάθε νεκρός είναι ντροπή για τον ανθρώπινο και ιδιαίτερα για τον Ευρωπαϊκό πολιτισμό.

Οι φράχτες, τα εθνικά λιμενικά σώματα, ο FRONTEX, ακόμα και η απειλή του θανάτου, δεν αποτελούν εμπόδιο για όσους αναζητούν την ελπίδα. Ούτε η φήμη των «στρατοπέδων συγκέντρωσης» των χωρών της Ευρώπης αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα. Και βεβαίως ούτε η κρίση ή η ανεργία, πολύ περισσότερο για την Ελλάδα, που επιλέγεται λόγω της γεωγραφικής της θέσης και όχι ως επιλογή διαμονής. Η φρίκη του πολέμου, που βιώνουν οι άνθρωποι αυτοί, δεν συγκρίνεται με τίποτα από αυτά.

Οι άνδρες του Λιμενικού Σώματος καθώς και ένας μεγάλος αριθμός πολιτών και Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, αφηφώντας τους κινδύνους, καθημερινά διασώζουν και περιθάλπουν πολλούς πρόσφυγες. Δυστυχώς όμως καθημερινά είναι και τα ναυάγια που συμβαίνουν στο Αιγαίο και τα θύματα πολλά. Σοκαριστική ήταν η δήλωση του

Μητροπολίτη Λέσβου κ. Παντελεήμονος, ότι δεν υπήρχε χώρος για να ταφούν οι σωροί των προσφύγων και μέχρι να γίνει η επέκταση του Κοιμητηρίου, οι άταφοι σωροί παραμένουν μέσα σε κοντέινερ.^[35]

Σήμερα υπολογίζεται ότι βρίσκονται στην Ελλάδα περίπου 75.000 πρόσφυγες και μετανάστες, που φιλοξενούνται σε διάφορες δομές, ενώ ένας αριθμός που αγγίζει το 1.000.000, έχει ήδη περάσει σε χώρες της Ευρώπης. Οι εγκλωβισμένοι στην Τουρκία πρόσφυγες (κατά πληροφορίες περί τα 4.000.000), αποτελούν διαπραγματευτικό χαρτί στα χέρια της Τουρκικής Κυβέρνησης. Στο επόμενο χρονικό διάστημα, η εξέλιξη του πολέμου στη Συρία, οι σχέσεις Ελλάδας – Τουρκίας, αλλά και της Τουρκίας με την Ε.Ε. θα κρίνει και τον αριθμό των προσφύγων και μεταναστών, που θα επιχειρήσουν να περάσουν στην Ελλάδα.

Η Ελλάδα βρέθηκε αρχικά ανέτοιμη να αντιμετωπίσει ένα τόσο οξύ πρόβλημα. Οι εικόνες των εξαθλιωμένων προσφύγων στις πλατείες της Αθήνας, στο λιμάνι του Πειραιά και των νησιών του Αιγαίου, στο πρώην Αεροδρόμιο του Ελληνικού και ειδικότερα στην Ειδομένη, μόνο θλίψη και αποτροπιασμό μπορούν να προκαλέσουν. Ευτυχώς υπάρχουν και ορισμένα φωτεινά παραδείγματα κατοίκων των νησιών, οι οποίοι συμμετέχουν όχι μόνο στην διάσωσή τους αλλά και στη φροντίδα και την προστασία, ιδιαίτερα των μικρών παιδιών, που γνωστοποιούνται μέσω του ημερήσιου και ηλεκτρονικού τύπου. Πολλές ανθρωπίνες σκηνές καταγράφονται, με κορυφαία ίσως την φροντίδα που προσέφεραν τρεις ηλικιωμένες γυναίκες της Μυτιλήνης σε ένα βρέφος λίγων μηνών, ταΐζοντας το και τραγουδώντας του για να ηρεμήσει.^[36]

Εικόνα 4: Πρόσφυγες από την Μικρά Ασία συνωστίζονται στο λιμάνι της Μυτιλήνης, περιμένοντας τα πλοία που θα τους μεταφέρουν στην ηπειρωτική Ελλάδα, 1922.

Παρόλα αυτά δεν λείπουν περιστατικά, όπου οι πρόσφυγες αντιμετωπίζονται αναξιοπρεπώς και ρατσιστικά. «Προβληματική είναι η καταπάτηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, που υφίστανται οι πρόσφυγες και οι μετανάστες κατά τον αγώνα τους για μια δικαιότερη ζωή».^[37]

Η έννοια της πολιτικο-στρατιωτικής συνεργασίας

Η Πολιτικο-στρατιωτική Συνεργασία [CIMIC], δεν είναι κάτι νέο σε εθνικό επίπεδο, αλλά ούτε και στους κόλπους της Ατλαντικής Συμμαχίας. Οι Στρατιωτικές επιχειρήσεις περιλαμβάνουν ένα πολύ μεγάλο φάσμα επιχειρήσεων, αντιμετωπίζοντας διαφορετικές και πολύ σύνθετες προκλήσεις. Είναι πολλοί οι παράγοντες που επηρεάζουν καταλυτικά, ειδικά τις πολεμικές επιχειρήσεις, με αποτέλεσμα αφ' ενός μεν να τις καθιστούν ακόμα πιο σύνθετες, αφ' ετέρου να αναγάγουν την πολιτικο-στρατιωτική συνεργασία σε κρίσιμο παράγοντα για την επιτυχή έκβαση αυτών.^[8]

Η έννοια της πολιτικο-στρατιωτικής συνεργασίας είναι διαφορετική για φορείς όπως το NATO, ο Ο.Η.Ε. και η Ε.Ε.. Η συνεργασία αυτή δεν είναι συνήθως εφικτή, λόγω της απουσίας κεντρικού σχεδιασμού που καθιστά τη δράση τους σχεδόν κατακερματισμένη και μη αποτελεσματική.^[38]

Η επιτυχής διαχείριση κρίσεων εξαρτάται από την επιλογή των σωστών εργαλείων και την παράλληλη χρησιμοποίησή τους με τρόπο, ώστε να μεγιστοποιηθούν οι προοπτικές και οι δυνατότητες που υπάρχουν (πρόληψη, διαμεσολάβηση, επιβολή κ.α.). Οι πολλαπλοί εμπλεκόμενοι στη διαχείριση κρίσεων, απαιτούν συντονισμό και συμφωνίες για το συγχρονισμό τους, τόσο κατά τη σχεδίαση, όσο και κατά την εκτέλεση των αποστολών τους, ώστε να δρουν ως αξιόπιστοι συνεργάτες και να υπάρχει μια ομαλή διαδοχή στην κανονικότητα.^[38]

Δεδομένου ότι πολλά κράτη – μέλη της Ε.Ε. μπορούν να επιχειρούν, είτε υπό τη διοίκηση της Ε.Ε., είτε υπό τη διοίκηση του NATO, το σκεπτικό που αναπτύχθηκε ήταν, να είναι συμβατό με την πολιτική και το δόγμα πολιτικο-στρατιωτικής συνεργασίας της Ατλαντικής Συμμαχίας, ώστε να εξασφαλισθεί ο υψηλότερος βαθμός εναρμόνισης μεταξύ Ε.Ε. και NATO.^[39] Η Ε.Ε. όμως φαίνεται να αποφεύγει την παρατεταμένη δέσμευσή της, αφού οι στρατιωτικές αναπτύξεις της, χαρακτηρίζονται από τη σύντομη χρονική τους διάρκεια.^[38]

Το Μάιο του 2004 ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός προκειμένου να "διασφαλίσει" τα εξωτερικά σύνορά της Ε.Ε., ίδρυσε τον FRONTEX, που σύμφωνα με ορισμένους αποκαλείται και η στρατιωτικοποίηση της μεταναστευτικής πολιτικής. Κύρια αρμοδιότητά του, ήταν η διευκόλυνση του διασυνοριακού ελέγχου, μέσω του συντονισμού των υφιστάμενων κέντρων. Ο FRONTEX συντονίζει επιχειρησιακά τη συνεργασία των κρατών μελών, παρέχει επαγγελματική τεχνογνωσία και συνδράμει τα κράτη – μέλη, όταν αντιμετωπίζουν μια κατάσταση, που απαιτεί ενισχυμένη τεχνική και επιχειρησιακή βοήθεια.^[40]

«Η χώρα μας έχει ενεργό συμμετοχή στις διαδικασίες, δραστηριότητες και τους μηχανισμούς λήψεως αποφάσεων τόσο του ΟΗΕ, του ΟΑΣΕ, του ΝΑΤΟ, όσο και της Ε.Ε.. Ενδεικτική είναι η συμμετοχή της Ελλάδας σε αποστολές CIMIC στο ΝΑΤΟ. Η Ελλάδα από το 2004 συμμετέχει ως πλήρες μέλος στο Στρατηγείο CGS (CIMIC GROUP SOUTH) που εδρεύει στην Ιταλία (Motta di Livenza) και στο οποίο έχει διαθέσει μονάδα CIMIC».^[8] Για να υπάρχει συλλογική ασφάλεια στους κόλπους του ΝΑΤΟ και της Ε.Ε., τα κράτη μέλη πρέπει να έχουν την ετοιμότητα, να συνεισφέρουν αποτελεσματικά, με ενεργό συμμετοχή, στις διαδικασίες διαχείρισης μιας κρίσεως. Το CIMIC είναι στρατιωτική δραστηριότητα και ορίζεται ως «συνεργασία για την υποστήριξη της αποστολής».^[8]

«Στόχος του CIMIC είναι η συνεργασία μεταξύ των στρατιωτικών δυνάμεων σε Εθνικό και Διασυμμαχικό επίπεδο και του πολιτικού περιβάλλοντος, (κυβερνητικές και μη κυβερνητικές οργανώσεις) για την επιτυχία των επιχειρήσεων. Βασική επιδίωξη είναι, οι Ελληνικές Ένοπλες Δυνάμεις να είναι ικανές να ανταπεξέλθουν αποτελεσματικά σε δραστηριότητες πολιτικο-στρατιωτικής συνεργασίας».^[8]

Σκοπός του δόγματος, είναι «η δημιουργία ενός πλαισίου διαδικασιών σε εθνικό και πολυεθνικό επίπεδο, σε συνάφεια με τα ήδη καθιερωμένα δόγματα του ΝΑΤΟ και της Ε.Ε., που θα αφορούν στη συνεργασία, συντονισμό, αμοιβαία υποστήριξη, σχεδίαση επιχειρήσεων και ανταλλαγή πληροφοριών σε όλα τα επίπεδα, μεταξύ των Ενόπλων Δυνάμεων και των εμπλεκομένων κατά περίπτωση πολιτικών φορέων, στοχεύοντας στην επιτυχία της αποστολής του επιχειρησιακού Διοικητή».^[8]

Το Δόγμα Πολιτικο-στρατιωτικής Συνεργασίας Δ.Ε. 9 του Γενικού Επιτελείου Εθνικής Άμυνας ισχύει για την προετοιμασία στην ειρήνη, τη σχεδίαση, τη διεύθυνση, την υποστήριξη, τη συμμετοχή και τη διεκπεραίωση δραστηριοτήτων Πολιτικο-στρατιωτικής συνεργασίας σε ότι αφορά τις διεθνείς υποχρεώσεις της Ελλάδος, αλλά και την Εθνική σχεδίαση, για επιχειρήσεις εκτός της Ελληνικής επικράτειας. Η φύση των σύγχρονων συγκρούσεων απαιτεί μεγαλύτερη έμφαση στην αποτελεσματική πολιτικο-στρατιωτική συνεργασία σε όλα τα επίπεδα διοίκησης, λαμβάνοντας υπόψη τους κοινωνικούς, πολιτικούς, πολιτιστικούς, θρησκευτικούς, οικονομικούς, περιβαλλοντικούς και ανθρωπιστικούς παράγοντες, κατά τη σχεδίαση και τη διεξαγωγή επιχειρήσεων.^[8]

Βασικές Λειτουργίες CIMIC

Στο επιχειρησιακό επίπεδο, οι δυνάμεις CIMIC αποτελούν το εργαλείο για την εγκαθίδρυση αποτελεσματικών σχέσεων συναίνεσης και συνεργασίας, μεταξύ των στρατιωτικών

δυνάμεων και των πολιτικών φορέων στην περιοχή των επιχειρήσεων και για τη συμβολή στη δημιουργία και διατήρηση ευνοϊκών συνθηκών αντιμετώπισης μιας κρίσης. Οι κύριες λειτουργίες της κατηγοριοποιούνται στα παρακάτω τρία επίπεδα :

- α. Ανάπτυξη Πολιτικο-στρατιωτικών Διαύλων Επικοινωνίας.
- β. Υποστήριξη του Πολιτικού Τομέα.
- γ. Υποστήριξη της Στρατιωτικής Δύναμης.^[9, 11]

Τα επίπεδα διοίκησης με τα οποία το CIMIC επηρεάζει και συνεργάζεται με τους Διεθνείς οργανισμούς και Κυβερνητικές ή μη Κυβερνητικές οργανώσεις, είναι τα εξής:

- α. Στρατηγικό.
- β. Επιχειρησιακό.
- γ. Τακτικό.

Η εμπλοκή του CIMIC εξαρτάται από τον τύπο των επιχειρήσεων και από το βαθμό εμπλοκής των πολιτικών φορέων στη ζώνη των επιχειρήσεων. Η εμπλοκή αυτή μπορεί να γίνει με:

- Στελέχωση από ειδικούς εμπειρογνώμονες.
- Συμμετοχή ομάδας CIMIC, προ της έναρξης, κατά τη διάρκεια και μετά το τέλος των επιχειρήσεων.
- Κέντρο CIMIC.
- Γραφείο η Κέντρο ενημέρωσης τύπου.
- Αξιωματικοί σύνδεσμοι.

Μια ομάδα CIMIC, μπορεί να είναι εθνική ή πολυεθνική. Η κυρία αποστολή της, είναι να υποστηρίζει τη διοίκηση των χερσαίων δυνάμεων, εκτελώντας δραστηριότητες CIMIC. Μετά την επίτευξη των στόχων της, σταδιακά μειώνεται και αυξάνεται ο ρόλος των πολιτικών φορέων. Έτσι είναι απαραίτητο να περιλαμβάνει ή και να συνεργάζεται με ειδικούς εμπειρογνώμονες, στους παρακάτω τομείς:

- α. Μη στρατιωτική διοίκηση.
- β. Μη στρατιωτική υποδομή.
- γ. Ανθρωπιστική Βοήθεια.
- δ. Επισκευές – κατασκευές κτισμάτων.
- ε. Επισκευές – κατασκευές υποδομών –δικτύων.
- στ. Υγειονομική υποστήριξη.
- ζ. Οικονομία και εμπόριο.

η. Πολιτιστικές Σχέσεις.

θ. Ψυχολογικές Επιχειρήσεις.^[8]

Με βάση το διακλαδικό δόγμα πολιτικο-στρατιωτικής συνεργασίας, οι βασικές αρχές που την διέπουν είναι: η προτεραιότητα της αποστολής, η διεύθυνση διοικήσεως, η συγκέντρωση στην υποστήριξη της αποστολής, οι ανθρωπιστικές υποχρεώσεις, η συναίνεση μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών, η διαφάνεια των αποφάσεων και των ενεργειών, η αποτελεσματική επικοινωνία και η καλή συνεργασία.

Επιπρόσθετα στα πλαίσια των δραστηριοτήτων CIMIC θα πρέπει να προωθούνται και: οι νομικές υποχρεώσεις, η πολιτισμική αντίληψη, η κατανόηση, ο σεβασμός και η εμπιστοσύνη, η συνυπευθυνότητα, η κοινή αντίληψη της κατάστασης, η επιρροή όλων των εμπλεκόμενων ώστε να υπάρχει αποδοχή της στρατιωτικής παρουσίας, και τέλος σχέδιο διαχείρισης που θα προβλέπει το χρόνο και τον τρόπο για την μεταβίβαση ευθυνών και αρμοδιοτήτων, με σκοπό τη σταδιακή απεμπλοκή των στρατιωτικών τμημάτων.^[8]

Από το 2004 ιδρύθηκε η Ελληνική Μονάδα CIMIC, σύμφωνα με τον SACEUR FORCE GOAL 3782, με αποστολή τη συμμετοχή σε δραστηριότητες πολιτικο-στρατιωτικής συνεργασίας, στα πλαίσια της Ατλαντικής Συμμαχίας. Στο ΓΕΕΘΑ υπάρχει Διεύθυνση Πολιτικο-στρατιωτικής Συνεργασίας (CIMIC-SEDM), η οποία είναι διακλαδικά επανδρωμένη, με σκοπό την παρακολούθηση των εξελίξεων και το εναρμονισμό της χώρας μας με το NATO, την Ε.Ε. και άλλους διεθνείς οργανισμούς, και στόχο τη διαμόρφωση εθνικής πολιτικής με τις παρακάτω αρμοδιότητες:

α. Εισήγηση για τη θέσπιση διαδικασιών συντονισμού, καθώς και του πλαισίου συνεργασίας των εθνικών φορέων CIMIC.

β. Εθνική εκπροσώπηση στη συντονιστική επιτροπή του CIMIC GROUP SOUTH.

γ. Συμμετοχή κατά περίπτωση σε συσκέψεις, συνέδρια, σεμινάρια, επιτροπές και ομάδες εργασίας ενδιαφέροντος CIMIC, στα πλαίσια των διεθνών οργανισμών και πρωτοβουλιών που συμμετέχει η χώρα μας.^[8]

Στο παράρτημα 3 παρατίθενται τα κύρια αντικείμενα εκπαίδευσης του Εθνικού σχολείου CIMIC. Το σχολείο αυτό είναι υποχρεωτικό για όλους τους Έλληνες Υπαξιωματικούς και κατώτερους Αξιωματικούς που υπηρετούν στο λόχο CIMIC και προαιρετικό για στελέχη άλλων μονάδων.

Κεντρικό Συντονιστικό Όργανο Διαχείρισης Προσφυγικής Κρίσης

Στις 9 Μαρτίου 2016, στο φύλλο Εφημερίδας της Κυβερνήσεως 630, περιγράφεται το πλαίσιο λειτουργίας του Κεντρικού Συντονιστικού Οργάνου Διαχείρισης Προσφυγικής Κρίσης (ΚΕ.Σ.Ο.Δ.Π.) και των Τοπικών Συντονιστικών Κέντρων Διαχείρισης Προσφυγικής Κρίσης (ΤΟ.Σ.ΚΕ.Δ.Π.). Τα δυο αυτά όργανα, είναι αρμόδια για την εύρυθμη λειτουργία των Κέντρων Πρώτης Υποδοχής (ΚΕ.Π.Υ.), των Κέντρων Υποδοχής και Ταυτοποίησης, αλλά και των Ανοιχτών Δομών Προσωρινής Υποδοχής και Φιλοξενίας προσφύγων και μεταναστών, σε ότι αφορά την μεταφορά, τη διαμονή, τη σίτιση και την υγειονομική περίθαλψη των επωφελούμενων σε αυτά.^[41]

Με βάση το συγκεκριμένο ΦΕΚ το ΚΕ.Σ.Ο.Δ.Π. υπάγεται απευθείας στον Αρχηγό του Γενικού Επιτελείου Εθνικής Άμυνας και η Διοίκησή του στελεχώνεται από ανώτερους αξιωματικούς όλων των κλάδων, ενώ αξιωματικοί από διάφορα σώματα ασφαλείας, αλλά και πολίτες καλούνται να στελεχώσουν τα τμήματά, που λειτουργούν σε αυτό και συγκεκριμένα στους εξής τομείς: νομικού συμβούλου, μεταφορών, εφοδιασμού και σίτισης, υποδομών και διαμονής, υγειονομικού, σύνδεσμος με την Ελληνική Αστυνομία, σύνδεσμος με την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.), την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ και ΜΚΟ, καθώς και Σύνδεσμος με το Υπουργείο Εσωτερικών.^[41]

Στα ΤΟ.Σ.ΚΕ.Δ.Π. προΐστανται ανώτεροι αξιωματικοί των Ε.Δ. ως επικεφαλής συντονιστές με βοηθούς συντονιστές αξιωματικούς της ΕΛ.ΑΣ, ενώ η στελέχωσή τους γίνεται τόσο από στρατιωτικό προσωπικό, όσο και από προσωπικό της ΕΛ.ΑΣ, του Λιμενικού Σώματος /Ελληνικής Ακτοφυλακής (Λ.Σ./ ΕΛ.ΑΚΤ), των περιφερειακών ενοτήτων και λοιπών Δημοσίων Αρχών. Αποστολή τους είναι να διευθύνουν και να συντονίζουν με άλλους φορείς τη μεταφορά, διαμονή, σίτιση και υγειονομική περίθαλψη των προσφύγων και μεταναστών.^[41]

Το κόστος που προκύπτει από το σύνολο λειτουργίας των ανωτέρω, επιβαρύνει τον Κρατικό Προϋπολογισμό.

Αν και υπάρχουν προβληματισμοί για τις συνεργασίες τύπου CIMIC με τις ανθρωπιστικές οργανώσεις, στα πλαίσια αντιμετώπισης ανθρωπιστικών κρίσεων και της διαχείρισης καταυλισμών, η συγκεκριμένη προσφυγική κρίση στην Ελλάδα, είναι μια ιδιόμορφη περίπτωση, καθώς με το ΦΕΚ 630, άρθρο 2, παράγραφος 2 και την ίδρυση των Συντονιστικών Κέντρων, η αποστολή του επιχειρησιακού Διοικητή και των Οργανώσεων ουσιαστικά ταυτίζεται. Με τον τρόπο αυτό δημιουργούνται οι συνθήκες, ώστε τόσο η

συνεργασία, όσο και η ανάπτυξη των πρωτοκόλλων CIMIC να αποδώσουν το μέγιστο των δυνατοτήτων τους, αφού αφαιρούνται οι πιθανές διαφορές των μερών μέσω της ταύτισης της αποστολής, ενώ ταυτόχρονα προάγεται και η ουδετερότητα.

ΕΙΔΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, η συνεργασία μεταξύ των στρατιωτικών δυνάμεων και του πολιτικού περιβάλλοντος, (κυβερνητικές και Μη κυβερνητικές οργανώσεις) για την επιτυχία των επιχειρήσεων, και η δημιουργία ενός πλαισίου διαδικασιών, με στόχο τη συνεργασία, συντονισμό, αμοιβαία υποστήριξη, σχεδίαση επιχειρήσεων και ανταλλαγή πληροφοριών σε όλα τα επίπεδα, μεταξύ των Ενόπλων Δυνάμεων και των εμπλεκόμενων κατά περίπτωση πολιτικών φορέων, αποτελούν βασικές ενέργειες CIMIC.^[8]

Το Δόγμα CIMIC στοχεύει στην αποτελεσματική πολιτικο-στρατιωτική συνεργασία σε όλα τα επίπεδα διοίκησης, λαμβάνοντας υπόψη τους κοινωνικούς, πολιτικούς, πολιτιστικούς, θρησκευτικούς, οικονομικούς, περιβαλλοντικούς και ανθρωπιστικούς παράγοντες.^[8]

A. Ο καθορισμός του αντιληπτικού περιγράμματος

Στο γενικό μέρος της παρούσας μελέτης περιγράφονται αναλυτικά ποιες είναι οι διαδικασίες CIMIC και πως πρέπει να οργανώνεται και να λειτουργεί μια πρότυπη ανοιχτή δομή φιλοξενίας, με βάση το ΦΕΚ. 630 9 /3 / 2016.^[41] Οι επισκέψεις μου στις παραπάνω δομές και η επικοινωνία μου, τόσο με φιλοξενούμενους, όσο και με υπευθύνους των δομών, μου έδωσαν τη δυνατότητα να διαπιστώσω τις πραγματικές συνθήκες, που βίωναν οι φιλοξενούμενοι σε αυτές και να έχω γνώση της επικρατούσας κατάστασης. Είναι όμως σημαντικότερο να καταγραφεί, με όσο το δυνατόν μεγαλύτερη ακρίβεια, το πως οι φιλοξενούμενοι πρόσφυγες βιώνουν και αντιλαμβάνονται τη δική τους πραγματικότητα, και σε ποιο βαθμό καλύπτεται το αίσθημα ικανοποίησης, από τις προσφερόμενες σε αυτούς υπηρεσίες.

Οι επισκέψεις και η δυνατότητα επικοινωνίας με τους υπευθύνους των δομών, αξιωματικών του Ελληνικού Στρατού, των εμπλεκόμενων Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (ΜΚΟ), αλλά και με τους φιλοξενούμενους πρόσφυγες, έγινε με άδεια του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας, για το χρονικό διάστημα 1 Φεβρουαρίου έως 31 Μαρτίου 2017.

A-1. Η ανοιχτή Δομή Φιλοξενίας προσφύγων «Διαβατών»

Η ανοιχτή δομή φιλοξενίας προσφύγων Διαβατών, δημιουργήθηκε στο χώρο του πρώην στρατοπέδου «Αναγνωστοπούλου» στα Διαβατά, στις παρυφές της πόλης της Θεσσαλονίκης. Πρόκειται για μια περιφραγμένη έκταση, που στις 4 Φεβρουαρίου 2016

άρχισε να διαμορφώνεται σε χώρο υποδοχής και φιλοξενίας προσφύγων, από μονάδες του Τρίτου Σώματος Στρατού, το συντονισμό της οποίας ανέλαβε ο λόχος CIMIC.

Συγκεκριμένα έγινε διαμόρφωση του χώρου, κατεδάφιση ερειπωμένων κτιρίων, απομάκρυνση μπάζων, χωματουργικές εργασίες – διαμόρφωση εδάφους, αποψιλώσεις, εγκατάσταση δικτύων (ύδρευσης, αποχέτευσης για τις ντουζιέρες, ηλεκτρισμού, τηλεπικοινωνιών), ανακατασκευή δύο διώροφων κτιρίων, κατασκευή 300 καταλυμάτων (σκηνών) χωρητικότητας 6-8 ατόμων, εγκατάσταση υπηρεσιών (διοικητήριο, ιατρείο, σίτιση), συντονισμός αποκομιδής απορριμμάτων και εγκατάσταση χώρων υγιεινής (ντουζιέρες, χημικές τουαλέτες).

Παρά τις έντονες αντιδράσεις μερίδας του τοπικού πληθυσμού, με το τέλος των εργασιών στις 24 Φεβρουαρίου 2016, η δομή άνοιξε και υποδέχτηκε αρχικά, σύμφωνα με το τμήμα Αλλοδαπών της ΕΛ.ΑΣ που ανέλαβε την καταγραφή, 1800 πρόσφυγες και μετανάστες. Κατά την έναρξη λειτουργίας της δομής λειτούργησαν οι παρακάτω ομάδες:

- Στην πρώτη υποδοχή των προσφύγων ο Ερυθρός Σταυρός.
- Στην καταγραφή η ΕΛ.ΑΣ, Τμήμα Αλλοδαπών.
- Στην κατανομή στα καταλύματα ο Ελληνικός Στρατός, με βάση την εθνικότητα και τις ευαίσθητες ομάδες (ασυνόδευτα παιδιά).
- Στον υγειονομικό έλεγχο οι Γιατροί του Κόσμου.
- Στο τμήμα διανομών για υλικά θέσης (κουβέρτες, σεντόνια κ.α.) ο Ελληνικός Στρατός και Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις.

Ενώ συνοδεία διερμηνέων και μελών εθελοντικών οργανώσεων οι πρόσφυγες οδηγούντο στις σκηνές τους και ενημερώνονταν. Στη διάρκεια των επόμενων ημερών ο αριθμός των φιλοξενουμένων αυξήθηκε σε 2100 άτομα.

Κατά το χρόνο διεξαγωγής της μελέτης, τον Φεβρουάριο και Μάρτιο του 2017 στη δομή φιλοξενούνταν από 250 έως 400 άτομα. Ο αριθμός παρουσίαζε καθημερινά διακυμάνσεις, ανάλογα με τον αριθμό των αφίξεων και των αναχωρήσεων. Όλοι οι πρόσφυγες είχαν εγκατασταθεί σε προκατασκευασμένους οικίσκους (κοντέινερ) και στο χώρο του πρώην στρατοπέδου υπήρχαν τα παρακάτω οικήματα:

1. Χώρος ελέγχου εισερχομένων και καταγραφής, δίπλα στην πύλη.
2. Ιατρείο (στελεχωμένο πλέον πλήρως από μέλη ΜΚΟ).
3. Διοικητήριο.

4. Χώρος ψυχολογικής υποστήριξης και προστασίας αποκλειστικά για γυναίκες και βρεφονηπιακός σταθμός.
5. Διώροφο κτίριο, στον κάτω όροφο παιδική απασχόληση – εκπαίδευση, στον πάνω όροφο αποθήκη υλικών.
6. Διώροφο κτίριο, στον κάτω όροφο δραστηριότητες ενηλίκων (καφενείο), στον πάνω όροφο αποθήκη υλικών.
7. Χώρος λατρείας.
8. Χώρος διανομής φαγητού.
9. Ειδικός χώρος, δίπλα στο Διοικητήριο, για τη φιλοξενία ασυνόδευτων προσφυγόπουλων.

Στη δομή υπήρξε η πρόβλεψη, ώστε με την τοποθέτηση προκατασκευασμένων οικίσκων, να δημιουργηθούν χωροταξικά τρεις «οικισμοί». Ένας για τους Σύριους, ένας για τους Αφγανούς και ένας για τις άλλες εθνικότητες.

A-2. Η ανοιχτή Δομή Φιλοξενίας προσφύγων «Softex»

Η ανοιχτή δομή φιλοξενίας προσφύγων της Softex, δημιουργήθηκε, στο εγκαταλελειμμένο εργοστάσιό της, στο Κορδελιό Θεσσαλονίκης, σε μόλις 4 χιλιόμετρα απόσταση από αυτή των Διαβατών. Πρόκειται για ένα κτίσμα, που διαμορφώθηκε σε χώρο υποδοχής και φιλοξενίας προσφύγων και την υποστήριξη αυτής της δομής, ανέλαβε τμήμα της 71^{ης} Αερομεταφερόμενης Ταξιαρχίας. Το εγκαταλελειμμένο κτίσμα του εργοστασίου χρησιμοποιήθηκε, αρχικά για την τοποθέτηση σκηνών. Στην πορεία οι πρόσφυγες εγκαταστάθηκαν σε προκατασκευασμένους οικίσκους (κοντέινερ), αλλά και σε σκηνές, που τοποθετήθηκαν στον περιβάλλοντα χώρο, και ο χώρος του πρώην εργοστασίου, έμεινε ανεκμετάλλευτος, με αποτέλεσμα να αναπτυχθούν εκεί, ακόμα και παράνομες δραστηριότητες. Στον περιβάλλοντα χώρο, που δεν ήταν καλά περιφραγμένος, έγιναν διαμορφώσεις περιορισμένης κλίμακας. Η εγκατάσταση προσφύγων στη Softex ξεκίνησε το ίδιο περίπου χρονικό διάστημα, δηλαδή μετά το κλείσιμο της «Βαλκανικής οδού», που οδήγησε στην κατάργηση του πρόχειρου καταυλισμού της Ειδομένης.

Η δομή άνοιξε το Φεβρουαρίου του 2016 και υποδέχτηκε αρχικά περί τους 1000 πρόσφυγες και μετανάστες. Κατά την έναρξη λειτουργίας της δραστηριοποιήθηκαν οι παρακάτω ομάδες:

1. Στην πρώτη υποδοχή των προσφύγων ο Διεθνής Ερυθρός Σταυρός.
2. Στην καταγραφή ο Ελληνικός Στρατός.
3. Στην κατανομή στα καταλύματα οι ΜΚΟ.
4. Στον υγειονομικό έλεγχο ο Διεθνής Ερυθρός Σταυρός και το ΚΕΕΛΠΝΟ.
5. Στο τμήμα διανομών για υλικά θέσης (κουβέρτες, σεντόνια κ.α.) ο Ελληνικός Στρατός και ΜΚΟ.

Ενώ και σε αυτή τη δομή οι πρόσφυγες οδηγούντο στις σκηνές τους συνοδεία διερμηνέων και μελών εθελοντικών οργανώσεων και ενημερώνονταν.

Κατά το χρόνο διεξαγωγής της μελέτης, τον Φεβρουάριο και Μάρτιο του 2017 στη δομή φιλοξενούνταν από 350 έως 600 άτομα. Ο αριθμός παρουσίαζε καθημερινά μεγάλες διακυμάνσεις, ανάλογα με τον αριθμό των αφίξεων και των αναχωρήσεων. Όλοι οι πρόσφυγες δεν είχαν εγκατασταθεί σε προκατασκευασμένους οικίσκους (κοντέινερ), και στο χώρο του πρώην εργοστασίου υπήρχαν τα παρακάτω οικήματα:

1. Χώρος ελέγχου εισερχομένων και καταγραφής.
2. Ιατρείο των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων.
3. Διοικητήριο.
4. Χώρος παιδικής απασχόλησης – εκπαίδευσης.
5. Χώρος διανομής φαγητού.
6. Αποθήκη.
7. Ξεκίνησε η διαμόρφωση χώρου για τη φιλοξενία ασυνόδευτων προσφυγόπουλων.

Εικόνα 5. Προσφυγικός καταυλισμός στην περιοχή της Θεσσαλονίκης που στήθηκε από την οργάνωση *Near East Relief* (1922). Πηγή: *American Red Cross*.

B. Ο σχηματισμός της ερευνητικής ερώτησης - Το αντικείμενο της εργασίας

Αντικείμενο της παρούσας εργασίας είναι να μελετήσει και να αξιολογήσει το εάν και πως η εμπλοκή εκπαιδευμένων στο CIMIC στελεχών του Ελληνικού Στρατού, επηρέασε ή όχι το συντονισμό και τη διαχείριση υποδομών και εγκαταστάσεων ανοιχτών δομών φιλοξενίας για τους μετανάστες και τους πρόσφυγες, στο πλαίσιο της αντιμετώπισης της προσφυγικής κρίσης στην Ελλάδα.

Το βασικό λοιπόν ερευνητικό ερώτημα που διατυπώνεται είναι: «*Η Αξιολόγηση της απόδοσης του λόχου CIMIC του Ελληνικού Στρατού στο συντονισμό και τη διαχείριση δομών φιλοξενίας προσφύγων και μεταναστών*».

Η εργασία κινείται σε δύο άξονες:

1. Μελέτη και καταγραφή των πρακτικών – πολιτικών που εφαρμόστηκαν στο δεδομένο παράδειγμα στην Ελλάδα.
2. Αξιολόγηση της ποιότητας παροχής υπηρεσιών μεταξύ δομής στην οποία ενεπλάκη ο λόχος CIMIC των Ενόπλων Δυνάμεων, με δομή η οποία στελεχώθηκε, από μη ειδικευμένο προσωπικό.

Πρόκειται για μια συγκριτική ποιοτική ανάλυση των υποδομών και των παρεχόμενων υπηρεσιών, του βαθμού και της ποιότητας συνεργασίας μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων και πως αυτή αποτυπώνεται και εκφράζεται από τους φιλοξενούμενους στις συγκεκριμένες δομές.

Γ. Ορισμός του δείγματος - Λόγοι που επιλέχθηκαν οι συγκεκριμένοι καταυλισμοί

Ο πληθυσμός – στόχος της συγκεκριμένης μελέτης, είναι οι φιλοξενούμενοι πρόσφυγες και μετανάστες στις δύο ανοιχτές δομές φιλοξενίας που προαναφέραμε, στην περιοχή της Θεσσαλονίκης.

Η πρώτη ανοιχτή δομή προσωρινής φιλοξενίας που δημιούργησε και επάνδρωσε ο λόχος CIMIC του Γ' Σώματος Στρατού με βάση το ΦΕΚ 630, που ρυθμίζει θέματα ίδρυσης και λειτουργίας ΚΕ.Σ.Ο.Δ.Π. και ΤΟ.Σ.ΚΕ.Δ.Π, της 9^{ης} Μαρτίου 2016, ήταν αυτή των Διαβατών. Η συγκεκριμένη δομή επελέγη, προκειμένου να αξιολογηθεί, εάν και κατά πόσο η εμπλοκή του λόχου CIMIC επηρεάζει την ποιότητα παροχής υπηρεσιών σε μια δομή φιλοξενίας προσφύγων.

Ως μέτρο σύγκρισης της δομής των Διαβατών επελέγη η ανοιχτή δομή φιλοξενίας της Softex, την οργάνωση και τη διαχείριση της οποίας ανέλαβε άλλη, μη εκπαιδευμένη στο CIMIC μονάδα. Οι δύο αυτές δομές γειτνιάζουν, είναι ανοιχτές δομές και φιλοξενούν πρόσφυγες και μετανάστες, που μεταφέρθηκαν εκεί, μετά την εκκένωση του πρόχειρου καταυλισμού της Ειδομένης.

Επίσης το «δείγμα» είχε παρόμοια σύσταση, ως προς την εθνικότητα και το θρήσκευμα. Είναι επομένως σημαντικό, να συγκρίνουμε τις δύο δομές και να δούμε, αν η ειδική εκπαίδευση στην πολιτικο-στρατιωτική συνεργασία CIMIC, απέδωσε καλύτερα αποτελέσματα.

Δ. Μέθοδος συγκέντρωσης των δεδομένων

Προκειμένου να γίνει συγκριτική ποιοτική μελέτη μεταξύ των δύο δομών, η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε, είναι η μέθοδος της παρατήρησης και των ημι-δομημένων συνεντεύξεων, αφού, όπως ήδη έχει αναφερθεί, η συνέντευξη βελτιώνει σημαντικά το βαθμό ανταπόκρισης, ενώ ταυτόχρονα βοηθά στην συλλογή πληρέστερων απαντήσεων και μειώνει την επίπτωση του αναλφαριθμητισμού στην συλλογή των δεδομένων. Επίσης οι ημι-δομημένες συνεντεύξεις βοηθούν ώστε να εστιαστεί το ενδιαφέρον σε 7 ή 8 σημεία, τα οποία πρέπει οπωσδήποτε να καλυφθούν.^[17] Υπάρχουν συγκεκριμένες ερωτήσεις, αλλά και η δυνατότητα του ερευνητή να κάνει και διευκρινίσεις.

Οι συνεντεύξεις που γινόταν με την βοήθεια διαπιστευμένων διερμηνέων των δομών, αφορούσαν την καθημερινότητα, τις λειτουργίες και τη συνεργασία μέσα στις δομές. Η διάρκειά τους κυμαινόταν από 40-50 λεπτά, ώστε να δοθεί ο χρόνος να δημιουργηθεί μια οικεία ατμόσφαιρα. Το εργαλείο καταγραφής, που μου επιτράπη να χρησιμοποιήσω, ήταν οι χειρόγραφες σημειώσεις. Τα σημεία στα οποία επικέντρωσα τις συνεντεύξεις μου, αφορούσαν την ξενοδοχειακή υποδομή, την ασφάλεια, την υγειονομική περίθαλψη, την απασχόληση, και τέλος την συμπεριφορά των ατόμων που στελέχωναν τις δύο δομές.

Ε. Η παρουσίαση της μεθόδου, ανάλυση και κριτική αξιολόγηση των δεδομένων.

E-1. Η παρουσίαση της μεθόδου.

Μετά την ολοκλήρωση των συνεντεύξεων, έγινε κωδικοποίηση των σημειώσεων, και όλο το κείμενο συμπυκνώθηκε σε αντιπροσωπευτικούς κωδικούς, που βαθμονομήθηκαν με τιμές από το μηδέν έως το τρία. Όπου ο ερωτώμενος δήλωσε ότι δεν γνωρίζει ή ηθελημένα δεν απάντησε, καταχωρήθηκε ως Δ/Δ και το μέγεθος του δείγματος έχει προσαρμοστεί αναλόγως. Οι συγκεκριμένες απαντήσεις έχουν αναφερθεί χωριστά, ώστε να μην αλλοιωθεί ο στατιστικός έλεγχος.

Οι κωδικοί αυτοί στη συνέχεια ομαδοποιήθηκαν με βάση τις παρακάτω θεματικές ενότητες: Στέγαση, Σίτιση, Υγιεινή και Καθαριότητα, Ασφάλεια, Παροχή υγείας, Απασχόληση και Εκπαίδευση, Συμπεριφορά (πολιτών και στρατιωτικών).

Τα αποτελέσματα αυτής της καταγραφής αναλύονται ως εξής:

Η δομή των Διαβατών ορίστηκε ως δομή 1 και της Softex, ως δομή 2, με αντίστοιχα δείγματα πληθυσμού n_1 και n_2 και οι μέσοι όροι των απαντήσεων με μ_1 και μ_2 . Η παράμετρος που εξετάζεται στα 2 δείγματα είναι το κατά πόσο ο ειδικά εκπαιδευμένος λόχος CIMIC, που βρίσκεται στα Διαβατά, όντως απέδωσε καλύτερα αποτελέσματα, με κριτήριο τους επιλεγμένους δείκτες. Συνεπώς επιστημονικά σημαντική είναι η σχέση $\mu_1 > \mu_2$, ενώ η μηδενική υπόθεση εκφράζεται με τη σχέση $\mu_1 = \mu_2$.^[42]

Δεδομένου ότι έχουμε έναν συνδυασμό παραμέτρων (άτομα – βαθμίδες αξιολόγησης), τα δεδομένα μελετήθηκαν και συγκρίθηκαν ως πίνακες συχνοτήτων, με τιμές 0 – 3 και συχνότητες που αντιστοιχούν στο πόσα άτομα έδωσαν θετική απάντηση για κάθε βαθμίδα.^[43] Έτσι, εξήχθησαν οι βασικές στατιστικές μεταβλητές των πινάκων: μέσος όρος (mean, μ), διασπορά (variance) και τυπική απόκλιση (standard deviation, St.Dev).

Η στατιστική συμπερασματολογία (Statistical inference) για ποιοτικές μεταβλητές, είναι ένα σύνολο από διαδικασίες με τις οποίες το μέγεθος του δείγματος και στατιστικά μέτρα, που υπολογίζονται από το δείγμα, χρησιμοποιούνται για την εκτίμηση παραμέτρων του πληθυσμού.^[42] Για την αξιολόγηση της εγκυρότητας και της σημαντικότητας των αποτελεσμάτων χρησιμοποιήθηκαν οι αρχές της στατιστικής συμπερασματολογίας για ποιοτικές μεταβλητές, για 2 ανεξάρτητα δείγματα με διαφορετική διασπορά, μέσω t-ανάλυσης με βάση τη μέθοδο του Welch.^[44]

Η στατιστική μέθοδος που εφαρμόζεται, εξαρτάται από το είδος της κατανομής, δηλαδή τον τύπο των δεδομένων. Στην έρευνα αυτή, εκ πρώτης όψεως έχουμε μια ασυνεχή κατανομή, καθώς τα αρχικά δεδομένα λαμβάνουν τις διακριτές τιμές 0, 1, 2, 3. Ωστόσο οι τιμές αυτές έχουν αποδοθεί κατά σύμβαση του ερευνητή. Στην πραγματικότητα κάθε τιμή στο διάστημα [0,3] είναι πιθανή να συμβεί και κατά συνέπεια η κατανομή θεωρείται σχεδόν συνεχής και κανονική.

Η t-κατανομή έχει σχήμα «καμπάνας» και λαμβάνει υπόψη τους βαθμούς ελευθερίας (degrees of freedom), αντικατοπτρίζοντας έτσι καλύτερα πραγματικά δεδομένα σε σχέση με την κλασσική (z-κατανομή). Όσο το n προσεγγίζει στο άπειρο η t-κατανομή προσεγγίζει την κλασσική κανονική κατανομή, ενώ η ίδια θεωρείται μια κανονική ή σχεδόν κανονική

κατανομή.^[45] Επιπλέον, η ανάλυση έγινε κατά τη μέθοδο του Welch^[44] λόγω της αισθητής διαφοράς, μεταξύ των συγκρινόμενων στατιστικών όρων.

Για τους υπολογισμούς, αλλά και για επιβεβαίωση των υπολοίπων χρησιμοποιήθηκε το λογισμικό στατιστικής ανάλυσης Minitab.

Η στατιστική σημαντικότητα είναι η πιθανότητα να βρεθούν στοιχεία, που να υποστηρίζουν την μηδενική υπόθεση (μη ύπαρξη σχέσης), εάν η διαδικασία επαναληφθεί πολλές φορές, με ανεξάρτητα δείγματα. Αν $p < 0.05$ η πιθανότητα αυτή είναι μικρή, συνεπώς υπάρχει σημαντική σχέση ανάμεσα στις μεταβλητές. Η ουσιαστική σημαντικότητα (substantive significance) αναφέρεται κυρίως στο νόημα των δεδομένων, δηλαδή στο τι δηλώνουν για τις επιδράσεις στον πληθυσμό.^[46]

Κατά σύμβαση, ο βαθμός αξιοπιστίας (%P) ορίστηκε στο 95%, όπως συνηθίζεται να συμβαίνει στις επιστημονικές μελέτες πληθυσμών. Συνεπώς το επιθυμητό p-value αναμένεται να είναι μικρότερο σε τιμή του 0,05. Σε αυτή και μόνο την περίπτωση απορρίπτεται η μηδενική υπόθεση και επιβεβαιώνεται η εγκυρότητα του αποτελέσματος, ως προς την υπόθεση $\mu_1 > \mu_2$. Τότε και μόνο τότε το αποτέλεσμα, άρα και η σχέση μεταξύ των παρατηρούμενων μεταβλητών, χαρακτηρίζεται ως στατιστικά σημαντικό.^[42]

Να σημειωθεί πως με τη μέθοδο της t-ανάλυσης (t-κατανομές) έχουμε ακρίβεια ακόμα και αν οι υπό μελέτη πληθυσμοί έχουν μετρίως μη κανονική κατανομή, υπό την προϋπόθεση βέβαια, ότι το δείγμα δεν ξεπερνάει σε αριθμό το $n = 30$. Η προϋπόθεση αυτή ικανοποιείται στην ερευνά μας, καθώς τα δύο δείγματα αποτελούνται το καθένα από 20 άτομα.^[45]

Επιπλέον, πριν τη διεξαγωγή της στατιστικής ανάλυσης κατασκευάστηκαν διαγράμματα τύπου dot plot (ώστε να φαίνεται ανεξάρτητα κάθε μέτρηση), προκειμένου να εντοπιστούν πολύ ακραίες ή ασυνήθιστες τιμές (outliers). Αυτές αξιολογήθηκαν προσεκτικά, ώστε να αποφασιστεί, το εάν θα παραμείνουν ή θα αφαιρεθούν από την πορεία της ανάλυσης.^[42]

E-2. Ανάλυση και κριτική αξιολόγηση των δεδομένων.

1. Στέγαση

Ως πρώτη θεματική ενότητα ορίστηκε η στέγαση των προσφύγων. Στην ενότητα αυτή αναζητήθηκε μέσα από τις συνεντεύξεις και κωδικοποιήθηκε το αίσθημα ικανοποίησης των προσφύγων από τη στέγαση τους, τόσο από το είδος των κατασκευών, αλλά και από την επάρκεια του χώρου που είχαν στην διάθεσή τους, ανάλογα με τον αριθμό των ατόμων των οικογενειών ή των συστεγασμένων με άλλους.

1.1. Είδος κατασκευών

Η στέγαση είναι το πρώτο μέλημα των προσφύγων, ιδιαίτερα των οικογενειών με μικρά παιδιά ή με άτομα με ειδικές ανάγκες. Το είδος των κατασκευών στέγασης (σκηνές ή προκατασκευασμένοι οικίσκοι) έχει μεγάλη σημασία, ειδικά για ανθρώπους που πριν φθάσουν να εγκατασταθούν σε δομές, είχαν ταλαιπωρηθεί πάρα πολύ.

1.1. Είδος κατασκευών				
Δείγμα	N	Mean (μ)	St.Dev (σ)	SE Mean
1	20	2,900	0,308	0,069
2	20	1,000	0,918	0,210

Difference = μ (1) - μ (2)
Estimate for difference: 1,900
95% lower bound for difference: 1,452
P-Value = 0,000

Η ανάλυση των δεδομένων μας δείχνει πολύ υψηλό βαθμό ικανοποίησης στην δομή των Διαβατών, ενώ αισθητά χαμηλότερος είναι ο μέσος όρος για τον δομή της Softex. Προφανώς ο λόγος της διαφοράς αυτής οφείλεται στο γεγονός, ότι κατά το χρόνο διεξαγωγής της μελέτης, στα Διαβατά όλοι οι πρόσφυγες είχαν μετεγκατασταθεί σε προκατασκευασμένους οικίσκους, ενώ στη Softex, ένας αριθμός μεταναστών παρέμενε ακόμη σε σκηνές.

Η παρατήρηση αυτή έχει στατιστική σημαντικότητα για την συγκεκριμένη μεταβλητή P-Value = 0,000.

1.2. Επάρκεια χώρων

Η διάθεση επαρκούς χώρου στέγασης είναι σημαντική για όλους, αφού εκτός των υγειονομικών ζητημάτων, συμβάλει και στην καλύτερη ψυχολογική μας κατάσταση.

1.2. Επάρκεια χώρων

Δείγμα	N	Mean (μ)	St.Dev (σ)	SE Mean
1	20	2,450	0,759	0,170
2	20	1,250	0,716	0,160

Difference = μ (1) - μ (2)

Estimate for difference: 1,200

95% lower bound for difference: 0,727

P-Value = 0,000

Αναλύοντας τα δεδομένα παρατηρούμε υψηλό βαθμό ικανοποίησης στην δομή των Διαβατών, ενώ αισθητά χαμηλότερος είναι ο μέσος όρος για τον δομή της Softex. Ο λόγος της διαφοράς αυτής, προφανώς, οφείλετε στο γεγονός ότι στα Διαβατά όλοι οι πρόσφυγες είχαν μετεγκατασταθεί σε προκατασκευασμένους οικίσκους, ενώ Softex, ένας αριθμός μεταναστών παρέμενε ακόμη σε σκηνές, που είχαν μικρότερη χωρητικότητα.

Η παρατήρηση αυτή έχει στατιστική σημαντικότητα για την συγκεκριμένη μεταβλητή P-Value = 0,000.

2. Σίτιση

Ως δεύτερη θεματική ενότητα ορίστηκε η σίτιση των προσφύγων. Στην ενότητα αυτή αναζητήθηκε μέσα από τις συνεντεύξεις και κωδικοποιήθηκε το αίσθημα ικανοποίησης των προσφύγων από την ποσότητα και την ποιότητα του φαγητού που προσεφέρετο στις δομές.

2.1. Ποσότητα φαγητού

Η ποσότητα φαγητού, που χρειάζεται κάθε ηλικιακή ομάδα, είναι διαφορετική, αφού κάθε μια από αυτές, έχει διαφορετικές θερμιδικές και όχι μόνο απαιτήσεις. Στην περίπτωση ειδικά ατόμων νεαρής ηλικίας, η ποσότητα του φαγητού που χρειάζονται σε κάθε γεύμα, μπορεί να είναι ακόμη και διπλάσια από αυτήν που χρειάζονται για παράδειγμα ηλικιωμένοι ή παιδιά.

2.1. Ποσότητα φαγητού

Δείγμα	N	Mean (μ)	St.Dev (σ)	SE Mean
1	20	2,600	0,754	0,170
2	20	1,800	1,110	0,250

Difference = μ (1) - μ (2)

Estimate for difference: 0,800

95% lower bound for difference: 0,294

P-Value = 0,006

Η ανάλυση των δεδομένων έδειξε σε ότι αφορά την ποσότητα του προσφερόμενου φαγητού στην δομή των Διαβατών, ότι ο μέσος όρος ικανοποίησης ήταν υψηλότερος. Και οι δύο δομές σιτίζονταν από catering, αλλά τη διανομή του φαγητού την έκανε ο Ελληνικός Στρατός. Παρόλα αυτά στη Softex υπήρχαν πολλές διαμαρτυρίες για την ποσότητά του, ενώ ΜΚΟ διέθεταν συμπληρωματικά τρόφιμα στους πρόσφυγες, οι οποίοι όμως δεν είχαν τη δυνατότητα να τα παρασκευάσουν (μακαρόνια, ρύζι, κ.α.) αφού δεν διέθεταν όλοι τον απαραίτητο εξοπλισμό.

Η παρατήρηση αυτή έχει στατιστική σημαντικότητα για την συγκεκριμένη μεταβλητή P-Value = 0,006.

2.2. Ποιότητα φαγητού

Το φαγητό συμβολίζει για όλους μας κάτι πολύ περισσότερο από την ανάγκη κάλυψης των θερμιδικών μας αναγκών ή την ικανοποίηση του αισθήματος κορεσμού. Το πώς, πότε, που και τί τρώμε είναι στενά συνδεδεμένο με ψυχολογικούς παράγοντες. Το είδος της τροφής που καταναλώνουμε, σχετίζεται απόλυτα με το αίσθημα ικανοποίησης που εισπράττουμε από αυτήν. Η έλλειψη ποικιλίας της τροφής επηρεάζει σταδιακά και την άποψή μας για την ποιότητά της.

2.2. Ποιότητα φαγητού				
Δείγμα	N	Mean (μ)	St.Dev (σ)	SE Mean
1	20	0,800	1,200	0,270
2	20	1,160	1,100	0,250

Difference = $\mu (1) - \mu (2)$
 Estimate for difference: -0,355
 95% lower bound for difference: -0,968
 P-Value = 0,833

Η ανάλυση των δεδομένων έδειξε σε ότι αφορά την ποιότητα του προσφερόμενου φαγητού ότι οι δύο δομές παρουσιάζουν εξίσου χαμηλό μέσο όρο, με υψηλότερο αυτό της Softex. Η δομή των Διαβατών παρουσιάζει πολύ χαμηλό μέσο όρο, κυρίως λόγω της ύπαρξης μεγάλου αριθμού μεταναστών από το Αφγανιστάν, οι οποίοι είχαν διαφορετικές διατροφικές συνήθειες από τους Σύριους, τόσο στο είδος, όσο και στον τρόπο παρασκευής του φαγητού, και όλες οι απαντήσεις τους κωδικοποιήθηκαν με 0. Αυτό επηρέασε και το μέσο όρο, όπως φαίνεται στο διάγραμμα 2.2. Έτσι δεν μπορούν να εξαχθούν στατιστικώς σημαντικά συμπεράσματα για την παρούσα μεταβλητή αφού P-Value = 0,833.

3.2. Καθαριότητα

Μείζονος σημασίας ζήτημα σε μια δομή φιλοξενίας είναι το ζήτημα της καθαριότητας, η οποία αφορά τις εγκαταστάσεις υγιεινής, τους κοινόχρηστους χώρους, την αποκομιδή των απορριμμάτων και την καθαριότητα των εγκαταστάσεων της δομής.

3.2. Καθαριότητα				
Δείγμα	N	Mean (μ)	St.Dev (σ)	SE Mean
1	20	2,950	0,224	0,050
2	20	2,750	0,444	0,099

Difference = μ (1) - μ (2)
Estimate for difference: 0,200
95% lower bound for difference: 0,011
P-Value = 0,041

Την καθαριότητα των δομών είχαν αναλάβει κυρίως οι ΜΚΟ. Παρόλα αυτά ο Δήμος Δέλτα στον οποίο υπαγόταν η δομή των Διαβατών τη στελέχωσε και με υπαλλήλους 8μηνης σύμβασης, που προσέλαβε ειδικά για το σκοπό αυτό. Αντίθετα στη Softex ο Δήμος Κορδελιού, δεν διέθεσε υπαλλήλους και η καθαριότητα γινόταν αποκλειστικά από τις ΜΚΟ. Υπάρχει οριακά στατιστικά σημαντική διαφορά, P-Value = 0,041, μεταξύ των δύο δομών, αλλά αξίζει να σημειωθεί ότι ο βαθμός ικανοποίησης και στις δύο δομές είναι υψηλός.

3.3. Χορήγηση ειδών προσωπικής υγιεινής

Εκτός από τις εγκαταστάσεις υγιεινής σημαντική είναι η προσφορά ειδών ατομικής υγιεινής σε άτομα που ζουν σε δομές, αφού οι άνθρωποι αυτοί, ταλαιπωρημένοι από τη μακρόχρονη πορεία τους και μη έχοντας την δυνατότητα να εργαστούν και να έχουν δικά τους έσοδα, δεν μπορούν να τα προμηθευτούν μόνοι τους.

3.3. Χορήγηση ειδών προσωπικής υγιεινής				
Δείγμα	N	Mean (μ)	St.Dev (σ)	SE Mean
1	20	2,950	0,224	0,050
2	20	2,950	0,224	0,050

Difference = μ (1) - μ (2)
Estimate for difference: 0,000
95% lower bound for difference: -0,119
P-Value = 0,500

Η ανάλυση των δεδομένων σε ότι αφορά την χορήγηση ειδών προσωπικής υγιεινής έδειξε ότι δεν υπήρξε διαφορά μεταξύ των δύο δομών, αφού οι μέσοι όροι είναι ακριβώς ίδιο, ενώ

το P-Value = 0,500 δείχνει, ότι δεν υπάρχει στατιστική σημαντικότητα σε αυτή τη μεταβλητή.

Επίσης αξίζει να σημειωθεί ότι και για τις δύο δομές, ο βαθμός ικανοποίησης των φιλοξενουμένων είναι πολύ υψηλός. Το αποτέλεσμα αυτό προφανώς δικαιολογείται από το γεγονός ότι και στις δύο δομές η χορήγηση των ειδών αυτών γινόταν κυρίως από τις ΜΚΟ, οι οποίες προφανώς είχαν κοινά πρωτόκολλα, ως προς τις ανάγκες φιλοξενουμένων σε ανάλογες δομές.

4. Ασφάλεια

Το ζήτημα της ασφάλειας των φιλοξενουμένων στις υπό εξέταση δομές, αποτέλεσε ξεχωριστή, μείζονος σημασίας θεματική ενότητα. Στην ασφάλεια περιλαμβάνεται τόσο η φυσική αστυνόμευση, όσο και η πρόληψη και αντιμετώπιση, πιθανών επεισοδίων ή παραβατικών συμπεριφορών, αλλά και το αίσθημα ασφάλειας που δίνεται στους φιλοξενούμενους. Το αίσθημα ασφάλειας που πρέπει να νοιώθουν όλοι οι φιλοξενούμενοι σε τέτοιες δομές, είναι απαραίτητη προϋπόθεση και για την ψυχοκοινωνική υποστήριξη αυτών.

4.1. Ασφάλεια

Δείγμα	N	Mean (μ)	St.Dev (σ)	SE Mean
1	20	2,250	0,967	0,220
2	20	1,100	1,070	0,240

Difference = μ (1) - μ (2)

Estimate for difference: 1,150

95% lower bound for difference: 0,606

P-Value = 0,001

Η φύλαξη και το αίσθημα ασφάλειας στις ανοιχτές δομές είναι ζητήματα που άπτονται κατά κύριο λόγο της αρμοδιότητας της ΕΛ.ΑΣ, και χρήζουν σαφούς βελτίωσης, καθώς η παροχή 2 ατόμων, με ή χωρίς όχημα, για την ασφαλή φύλαξη και εποπτεία μιας ολόκληρης δομής, ειδικά κατά τη διάρκεια της νύχτας, δεν μπορεί να χαρακτηριστεί επαρκής. Άλλωστε όπως προαναφέρθηκε στη δομή της Softex, ακόμη και η περίφραξη δεν ήταν πλήρης. Επιπρόσθετα η διαφορετική εθνολογική σύνθεση του φιλοξενούμενου πληθυσμού, η αυξημένη συγκέντρωση παραβατικών ατόμων καθώς και η αμέλεια των εποπτικών αρχών, είχε σαν αποτέλεσμα τη δημιουργία μιας γκρίζας ζώνης χαμηλής αστυνόμευσης και εποπτείας στο χώρο του εγκαταλελειμμένου κτιρίου της πρώην Βιομηχανίας. Όλα τα

παραπάνω αποτελούν βασικά στοιχεία έλλειψης αισθήματος ασφάλειας της δομής, και αποτυπώνονται στον μέσο όρο αυτής.

Υπάρχει στατιστική σημαντικότητα για την συγκεκριμένη μεταβλητή αφού P-Value = 0,001.

5. Παροχή υγείας

Η παροχή υπηρεσιών υγείας σε μια δομή φιλοξενίας είναι ένα πολύ σημαντικό θέμα και μπορεί να αναπτύσσεται σε πολλά επίπεδα, από την εφαρμογή εμβολιαστικών προγραμμάτων, την παροχή πρώτων βοηθειών και την αντιμετώπιση του επείγοντος περιστατικού, μέχρι τον χειρισμό χρόνιων προβλημάτων και την επιδημιολογική επιτήρηση του πληθυσμού. Οι προσφερόμενες υπηρεσίες υγείας εξαρτώνται από το διαθέσιμο προσωπικό, από τα διαθέσιμα μέσα και την ύπαρξη ή όχι κατάλληλων χώρων. Και στις δύο δομές οι υπηρεσίες αυτές προσφέρονταν αποκλειστικά από ΜΚΟ.

5.1. Παροχή Υγείας

Δείγμα	N	Mean (μ)	St.Dev (σ)	SE Mean
1	19	2,579	0,902	0,210
2	20	2,900	0,308	0,069

Difference = μ (1) - μ (2)

Estimate for difference: -0,321

95% lower bound for difference: -0,696

P-Value = 0,922

* Δ/Δ: 1 για το δείγμα 1

Δεν μπορούν να εξαχθούν στατιστικώς σημαντικά συμπεράσματα για την σχέση των δύο δομών, καθώς P-Value = 0,922 για τη συγκεκριμένη μεταβλητή. Ωστόσο αξίζει να σημειωθεί, ότι στη δομή των Διαβατών εκφράστηκαν παράπονα για τη μη λειτουργία του Ιατρείου τις Κυριακές, κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων, ενώ στη Softex εκφράστηκαν παράπονα ότι το Ιατρείο δεν λειτουργούσε κατά τη διάρκεια της νύχτας.

6. Απασχόληση και Εκπαίδευση

Η εκπαίδευση είναι ένα από τα βασικότερα στοιχεία της ανάπτυξης ενός παιδιού, είτε με την μορφή της τυπικής εκπαίδευσης (συμμετοχή των παιδιών στο σχολείο), είτε με αυτή της άτυπης, όπως είναι η δημιουργική απασχόληση και το παιχνίδι. Από την άλλη πλευρά η απασχόληση είναι ένας πολύ σημαντικός παράγοντας για την ψυχική ισορροπία και των ενηλίκων, αλλά και ένας τρόπος ανάπτυξης δεξιοτήτων.

Στη θεματική αυτή ενότητα καταγράφηκαν οι απόψεις των φιλοξενουμένων στις δομές, για την πρόσβαση ή όχι των παιδιών σε σχολείο, καθώς και για την απασχόληση τόσο των παιδιών, όσο και των ενηλίκων, κατά τη διάρκεια της παραμονής τους σε αυτές.

6.1. Πρόσβαση και συμμετοχή των παιδιών στο σχολείο

Η «Διευκόλυνση της πρόσβασης στην εκπαίδευση όλων των ανηλίκων που διαβιούν σε δομές φιλοξενίας της χώρας αποτελεί βασικό καθήκον, υποχρέωση, αλλά και πολιτική απόφαση της ελληνικής πολιτείας».^[47] Υπεύθυνος φορέας για την πρόσβαση και τη συμμετοχή των παιδιών στο σχολείο, είναι το Υπουργείο Παιδείας Έρευνας και Θρησκευμάτων το οποίο εκπροσωπείται και στις δύο δομές από Συντονιστές Εκπαίδευσης. Οι Συντονιστές Εκπαίδευσης, στα πλαίσια ενιαίου σχεδίου για την πρόσβαση στην εκπαίδευση των παιδιών υπηκόων τρίτων χωρών, που διαμένουν σε δομές, είχαν την ευθύνη για την πρόσβαση των παιδιών σε σχολεία, αλλά και για τις δραστηριότητές τους, εντός της δομής.

6.1 Πρόσβαση και συμμετοχή των παιδιών στο σχολείο

Δείγμα	N	Mean (μ)	St.Dev (σ)	SE Mean
1	11	2,727	0,904	0,270
2	16	2,500	1,030	0,260

Difference = μ (1) - μ (2)

Estimate for difference: 0,227

95% lower bound for difference: -0,417

P-Value = 0,276

* Δ/Δ: 9 για το δείγμα 1, 4 για το δείγμα 2

Αν και δεν προκύπτει στατιστική σημαντικότητα για τη συγκεκριμένη μεταβλητή, μιας και το P-Value ισούται με 0,276, αξίζει να αναφερθεί πως στη δομή της Softex υπήρξαν νεαρά άτομα μετεφηβικής ηλικίας (18-21), που δήλωσαν δυσαρέσκεια για το γεγονός πως δεν τους επιτρέπετο να συμμετάσχουν στο πρόγραμμα εκπαίδευσης. Αξίζει να σημειωθεί εδώ πως για την πλειοψηφία αυτών των περιπτώσεων, το «ταξίδι» τους και κατ' επέκταση και η αποχή από την εκπαιδευτική διαδικασία, ξεκίνησε τουλάχιστον πριν από 2 με 3 χρόνια, γεγονός που σημαίνει πως αυτά τα παιδιά δεν ολοκλήρωσαν ποτέ την εκπαίδευσή τους.

6.2. Παιδική απασχόληση

Η παιδική απασχόληση σε μια προσφυγική δομή είναι πολύ σημαντική, αφενός για το ίδιο το παιδί, και αφετέρου για τις μητέρες τους. Με την απασχόληση τα παιδιά χρησιμοποιούν

δημιουργικά το χρόνο τους, αναπτύσσουν τις δεξιότητές τους, κοινωνικοποιούνται και φυσικά ψυχαγωγούνται. Από την άλλη πλευρά η οικογένειες και ιδιαίτερα οι μητέρες, έχουν στην διάθεσή τους ελεύθερο χρόνο για τις ίδιες και τις οικογένειές τους.

6.2 Παιδική απασχόληση

Δείγμα	N	Mean (μ)	St.Dev (σ)	SE Mean
1	11	2,909	0,301	0,091
2	16	1,940	1,120	0,280

Difference = μ (1) - μ (2)
 Estimate for difference: 0,971
 95% lower bound for difference: 0,459
 P-Value = 0,002
 * Δ/Δ : 9 για το δείγμα 1, 4 για το δείγμα 2

Η πρωτοβουλία για μετατροπή του ενός από τα δύο κτίρια των παλιών λόχων του στρατοπέδου, σε κέντρο παιδικής απασχόλησης και άτυπου σχολείου στη δομή των Διαβατών, φαίνεται ότι απέδωσε καλύτερα σε σχέση με την δομή της Softex, παρά την προσπάθεια των εκεί ΜΚΟ και του Συντονιστή Εκπαίδευσης του Υπουργείου Παιδείας. Ο χώρος στη δομή των Διαβατών λειτουργούσε και με την υποστήριξη του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και του Δήμου Θεσσαλονίκης.

Υπάρχει στατιστική σημαντικότητα για την συγκεκριμένη μεταβλητή αφού P-Value = 0,002.

6.3. Δραστηριότητες ενηλίκων

Το ίδιο σημαντική με τις δραστηριότητες των παιδιών σε μια προσφυγική δομή, είναι και η απασχόληση των ενηλίκων (ανδρών και γυναικών). Ο ελεύθερος χρόνος ειδικά για τους άνδρες είναι πολύς και η «αργία» που δεν συνάδει με τον παραδοσιακό τους ρόλο στην οικογένεια, ορισμένες φορές διαταράσσει την οικογενειακή ισορροπία.

6.3. Δραστηριότητες ενηλίκων

Δείγμα	N	Mean (μ)	St.Dev (σ)	SE Mean
1	20	2,300	1,130	0,250
2	20	1,200	1,440	0,320

Difference = μ (1) - μ (2)
 Estimate for difference: 1,100
 95% lower bound for difference: 0,410
 P-Value = 0,005

Η ανάλυση των δεδομένων επαλήθευσε και με στατιστική σημαντικότητα (p-Value = 0,005) την απόδοση που είχε το σχέδιο δημιουργίας ξεχωριστού χώρου για δραστηριότητες ενηλίκων (χώρος απασχόλησης γυναικών και καφενείο για τους άνδρες) στα Διαβατά, σε σχέση με την δομή της Softex όπου δεν υπήρχε οργανωμένος χώρος και οι δραστηριότητες περιορίζονταν σε κάποιες δράσεις ΜΚΟ, 2-3 φορές τον μήνα.

7. Συμπεριφορά

Η συμπεριφορά του προσωπικού προς τους πρόσφυγες και μετανάστες μιας δομής είναι αποτέλεσμα εκτός της προσωπικότητας των ατόμων που δραστηριοποιούνται, των πεποιθήσεών τους, της εκπαίδευσης και της εμπειρίας τους σε ανάλογες καταστάσεις. Ο στρατός είναι ο ένας από τους δύο βασικούς πυλώνες της συνεργασίας, άλλα και συντονιστής των δράσεων που λάμβαναν χώρα στις δομές. Επίσης είχε καθημερινή επαφή και συνεργασία με τους πρόσφυγες, ως εκ τούτου κρίθηκε απαραίτητο να αξιολογηθεί ξεχωριστά από τους υπόλοιπους φορείς.

7.1. Συμπεριφορά του Στρατού

Η συμπεριφορά και η αποδοχή ή όχι ένστολων στη λειτουργία μιας προσφυγικής δομής, είναι ένα πολύ λεπτό και αμφιλεγόμενο ζήτημα, ενώ θα παραμένει πάντα μια μεγάλη πρόκληση. Η γνώση γύρω από την οργάνωση συνεργασιών στρατιωτικών και πολιτικών ομάδων, των αναγκών μετακινούμενων πληθυσμών και γενικότερα των ανθρωπιστικών αναγκών, είναι ιδιαίτερα σημαντική στη διαχείριση και λειτουργία μιας δομής φιλοξενίας.

7.1. Συμπεριφορά του Στρατού

Δείγμα	N	Mean (μ)	St.Dev (σ)	SE Mean
1	19	3,000	0,010	0,0023
2	20	1,600	0,995	0,220

Difference = μ (1) - μ (2)

Estimate for difference: 1,400

95% lower bound for difference: 1,015

P-Value = 0,000

* Δ/Δ: 1 για το δείγμα 1

** Η τιμή της τυπικής απόκλισης (St.Dev) στο δείγμα 1 θεωρήθηκε 0,010 προκειμένου να γίνουν οι υπολογισμοί, ενώ στην πραγματικότητα είναι 0,000.

Η ανάλυση των δεδομένων έδειξε ότι σε ότι αφορά τη συμπεριφορά των στρατιωτικών που στελέχωσαν τη δομή των Διαβατών ήταν άριστη, και ο μέσος όρος ικανοποίησης ήταν ο υψηλότερος δυνατός. Αντίθετα στη δομή της Softex, διατυπώθηκαν σε αρκετά σημεία των

συνεντεύξεων προβληματισμοί και παράπονα, για τη συμπεριφορά των στρατιωτικών της δομής (αδιαφορία, κακή συμπεριφορά). Σημειώνεται και πάλι ότι οι στρατιωτικοί που στελέχωσαν τη δομή των Διαβατών προέρχονταν από τη μονάδα CIMIC του Γ΄ Σώματος Στρατού.

Η σύγκριση έδειξε ότι η διαφορά μεταξύ των δομών είναι στατιστικά σημαντική, P-Value = 0,000.

7.2. Συμπεριφορά των Φορέων

Η συμπεριφορά των φορέων που εμπλέκονται στην οργάνωση και λειτουργία μιας προσφυγικής δομής, θεωρείται α priori θετική και συνήθως δεν εκφράζονται παράπονα από τους επωφελούμενους. Παρόλα αυτά στην παρούσα εργασία θεωρήθηκε σημαντικό να εξεταστεί ως ξεχωριστή παράμετρος.

7.2. Συμπεριφορά των Φορέων

Δείγμα	N	Mean (μ)	St.Dev (σ)	SE Mean
1	20	2,050	0,826	0,180
2	20	2,650	0,587	0,130

Difference = μ (1) - μ (2)

Estimate for difference: -0,600

95% lower bound for difference: -0,983

P-Value = 0,994

Αναλύοντας τα δεδομένα των δύο δομών διαπιστώνουμε ότι δεν υπάρχει στατιστική σημαντικότητα, αφού το P-Value = 0,994. Παρόλα αυτά οι μέσοι όροι και για τις δύο δομές δεν έχουν πολύ μεγάλη διαφορά. Πιθανόν ο χαμηλότερος μέσος όρος στην αξιολόγηση της δομής των Διαβατών να οφείλεται στην ευταξία και το ήρεμο κλίμα που επικρατούσε, δίνοντας έτσι στους φιλοξενούμενους την αίσθηση (που εκφράστηκε και σε κάποιες συνεντεύξεις), ότι δεν ήταν και τόσο απαραίτητη η παρουσία άλλων φορέων.

Στο παράρτημα 2 παρατίθενται τα διαγράμματα των μετρήσεων.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η επιτυχής διαχείριση κρίσεων εξαρτάται από την επιλογή των σωστών εργαλείων και την κατάλληλη χρησιμοποίησή τους με τρόπο ώστε να μεγιστοποιηθούν οι προοπτικές και οι δυνατότητες που υπάρχουν. Οι πολλαπλοί εμπλεκόμενοι, απαιτούν συντονισμό και συμφωνίες για το συγχρονισμό τους, ώστε να δρουν ως αξιόπιστοι συνεργάτες.

Υπάρχουν θεσπισμένα πρωτόκολλα CIMIC, σκοπός των οποίων εκτός των άλλων είναι «η δημιουργία ενός πλαισίου διαδικασιών, που θα αφορούν στη συνεργασία, συντονισμό, αμοιβαία υποστήριξη, σχεδίαση επιχειρήσεων και ανταλλαγή πληροφοριών σε όλα τα επίπεδα, μεταξύ των Ενόπλων Δυνάμεων και των εμπλεκόμενων κατά περίπτωση πολιτικών φορέων, στοχεύοντας στην επιτυχία της αποστολής του επιχειρησιακού Διοικητή».

Πεποίθηση του ερευνητή είναι πως η διαχείριση ανοιχτών δομών φιλοξενίας προσφύγων, από τις Ένοπλες Δυνάμεις, μπορεί να είναι «στρατιωτική επιχείρηση», έχει όμως ιδιαίτερα χαρακτηριστικά. Οι γνώσεις των στρατιωτικών σχετικά με ζητήματα πολιτικο-στρατιωτικής συνεργασίας (CIMIC), επηρεάζουν θετικά τον συντονισμό και τη διαχείριση υποδομών και εγκαταστάσεων ανοιχτών δομών φιλοξενίας μεταναστών και προσφύγων. Ειδικά στη συγκεκριμένη περίπτωση της προσφυγικής κρίσης στην Ελλάδα, στο χρονικό διάστημα 2014 – 2016, η «στρατιωτική» αυτή επιχείρηση ταυτίστηκε απόλυτα με την αποστολή των Ανθρωπιστικών Οργανώσεων.

Στη συγκεκριμένη εργασία συγκρίθηκαν δύο γεινιάζουσες και διοικητικά παρόμοιες προσφυγικές δομές. Υπήρχαν όμως διαφορές στη στελέχωσή τους, αφού η δομή των Διαβατών στελεχώθηκε από το λόχο CIMIC του Γ΄ Σώματος Στρατού, ενώ η δομή της Softex στελεχώθηκε με μη εκπαιδευμένο στο CIMIC προσωπικό.

Από την ανάλυση και κριτική αξιολόγηση των δεδομένων προκύπτει σαφής «υπεροχή» της δομής των Διαβατών, στους τομείς της συμπεριφοράς των στρατιωτικών, της παιδικής απασχόλησης, τις δραστηριότητες των ενηλίκων και της ποσότητας του φαγητού, παράμετροι που σχετίζονται απόλυτα με την ευθύνη και την κατάρτιση του προσωπικού σε ζητήματα CIMIC.

Σε ότι αφορά την ασφάλεια, τη στέγαση και την καθαριότητα κρίθηκε επίσης σημαντική η συνεισφορά του CIMIC, σε διοικητικό επίπεδο, αφού τα στελέχη του διέθεταν την

απαραίτητη εκπαίδευση ώστε να θέτουν τους υπόλοιπους φορείς σε αυξημένη επαγρύπνηση.

Τέλος δεν μπορούν να εξαχθούν στατιστικώς σημαντικά συμπεράσματα για τις παραμέτρους της ποιότητας του φαγητού, των εγκαταστάσεων υγιεινής, της χορήγησης προσωπικών ειδών υγιεινής, της παροχής υγείας, της πρόσβασης και της συμμετοχής των παιδιών στο σχολείο και της συμπεριφοράς των Φορέων.

Αξίζει να σημειωθεί ότι σήμερα στη δομή των Διαβατών οι πρόσφυγες στεγάζονται σε 156 προκατασκευασμένους οικίσκους των 2 δωματίων, με μικρή κουζίνα και μπάνιο, και έχουν όλες τις απαραίτητες υποδομές (ύδρευση, αποχέτευση, ηλεκτροδότηση, τηλεφωνία, τηλεόραση, wi fi). Αντίθετα σήμερα στη δομή της Softex, μετά και από την αποχώρηση του Ερυθρού Σταυρού την 31^η Ιουλίου 2017 και άλλων ΜΚΟ και φορέων που ακολούθησαν, η δομή είναι άγνωστο το πως λειτουργεί. Μέχρι και σήμερα (25 Αυγούστου 2017) εκκρεμεί η επίσημη ανακοίνωση για το εάν έχει τερματιστεί η λειτουργία της δομής ή όχι.

Από το σύνολο των δεδομένων προκύπτει ότι η γνώση και εφαρμογή των πρακτικών των πρωτοκόλλων CIMIC, επηρεάζει θετικά την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών αλλά και τη γενική διεύθυνση και ομαλή λειτουργία μιας ανοιχτής δομής φιλοξενίας.

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

- ❖ Δημιουργία πρωτοκόλλων επιτήρησης της λειτουργίας των δομών, με στόχο τη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών.
- ❖ Διερεύνηση της δυνατότητας περαιτέρω ανάπτυξης και βελτίωσης των πρωτοκόλλων CIMIC και πιθανόν η δημιουργία νέων.
- ❖ Αύξηση του αριθμού των στελεχών που εκπαιδεύονται στο CIMIC, αφού όπως φαίνεται από την παρούσα εργασία, υπάρχει σημαντική διαφορά στην ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών. Ειδικά για σχηματισμούς και μονάδες που έχουν στην ευθύνη τους δομές, αφού με τον τρόπο αυτό μπορούν όλες οι δομές να στελεχωθούν από εκπαιδευμένα στο CIMIC στελέχη.
- ❖ Μελέτη σχεδίου αντιμετώπισης μελλοντικής προσφυγικής κρίσης με επίκεντρο τη μονάδα CIMIC και κύριο στόχο την ενίσχυση του ρόλου της.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Κοινωνία των Εθνών. Η εγκατάσταση των προσφύγων στην Ελλάδα. 1^η εκδ. Αθήνα: Τροχαλία, 1997. σ 21-22.
2. Κοινωνία των Εθνών. Η εγκατάσταση των προσφύγων στην Ελλάδα. 1^η εκδ. Αθήνα: Τροχαλία, 1997. σ 9-10.
3. ΛΑΥΡΕΝΤΙΑΔΟΥ Μ. Να φεύγεις και να ριζώνεις. Αθήνα: ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΠΑΖΗΣΗ, 2006.
4. ΣΩΤΗΡΙΟΥ Δ. Οι νεκροί περιμένουν. 44^η έκδ. Αθήνα, 1959.
5. ΜΠΑΓΚΑΒΟΣ Χ, ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ Δ. Μεταναστευτικές τάσεις και Ευρωπαϊκή μεταναστευτική πολιτική. Αθήνα: Ινστιτούτο Εργασίας /Γ.Σ.Ε.Ε, 2003.
6. Σύλλας Χ. Σημειώσεις για την προσφυγική κρίση. the cricket [Διαδίκτυο]. 2015 [παρατέθηκε 10 Δεκεμβρίου 2016],. Διαθέσιμο από: http://thecricket.gr/2015/09/notes_on_refugee_crisis/
7. Αργυρίου Α. Οι καλές πρακτικές για την ένταξη των μεταναστών στην Ευρώπη και την Ελλάδα [Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια]. ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ, 2008.
8. ΓΕΕΘΑ. Διακλαδικό Δόγμα Πολιτικοστρατιωτικής Συνεργασίας ΔΕ 9. ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΟΥ ΔΟΓΜΑΤΟΣ, 2008.
9. ΓΕΣ. Δόγμα Πολυεθνικών Επιχειρήσεων Στρατού Ξηράς Δ 3-0.2. Αθήνα: ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΔΟΓΜΑΤΟΣ/1, 2010.
10. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Γραφείο στην Κύπρο. Η Προσφυγική κρίση είναι παγκόσμιο πρόβλημα και η ΕΕ πρέπει και μπορεί να διαδραματίσει ρόλο στην αντιμετώπιση της [Διαδίκτυο]. 2015. Διαθέσιμο από: <http://www.europarl.europa.eu/cyprus/el/>
11. NATO. NATO STANDARD AJP-3.4.9 ALLIED JOINT DOCTRINE FOR CIVIL-MILITARY COOPERATION. NATO STANDARDIZATION AGENCY (NSA); 2013.
12. Μαντζούκας Σ. Ποιοτική έρευνα σε έξι εύκολα βήματα Η επιστημολογία, οι μέθοδοι και η παρουσίαση. ΝΟΣΗΛΕΥΤΙΚΗ. 2007, 46(1):88-98.
13. Sarantakos S. Social research. 2nd ed. Basingstoke: Macmillan; 1998.
14. Morse J. It Is Time to Revise the Cochrane Criteria. Qualitative Health Research. 2006; 16(3):315-317.
15. Morrison J. Developing research questions in medical education: the science and the art. Medical Education. 2002; 36(7):596-597.

16. Thompson C. Qualitative Research into Nurse Decision Making: Factors for Consideration in Theoretical Sampling. *Qualitative Health Research*. 1999; 9(6):815-828.
17. Adler A, Adler P. Observational techniques. In: Denzin K, Lincoln S, ed. by. *Collecting and interpreting qualitative materials*. Thousand Oaks: Sage Publications; 1998. p. 79-109.
18. Tesch R. *Qualitative Research: Analysis Types and Software Tools*. London: Routledge; 1990.
19. Huberman M, Miles B. Data management and analysis method. In: Denzin K, Lincoln S, ed. by. *Collecting and interpreting qualitative materials*. Thousand Oaks: Sage Publications; 1998. p. 179–210.
20. Mantzoukas S. Issues of Representation within Qualitative Inquiry. *Qualitative Health Research*. 2004; 14(7):994-1007.
21. Επιτροπή Ποντιακών Μελετών. Αρχείο Πόντου, Τόμος 36. Αθήνα, 1980. σ 3-4
22. Παπαστεργίου Β, Τάκου Ε. Η μετανάστευση στην Ελλάδα - Έντεκα μύθοι και περισσότερες αλήθειες. Αθήνα: Ίδρυμα Ρόζα Λούξεμπουργκ, Παράρτημα Ελλάδας, 2013.
23. COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES. *A Common Immigration Policy for Europe: Principles, actions and tools*. Brussels; 2008.
24. ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ. ΕΝΟΠΟΙΗΜΕΝΗ ΑΠΟΔΟΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΚΑΙ ΤΗΣ ΣΥΝΘΗΚΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΔΡΥΣΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ. Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2006.
25. THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION. REGULATION (EC) No 1987/2006 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 20 December 2006 on the establishment, operation and use of the second generation Schengen Information System (SIS II). Brussels: Official Journal of the European Union; 2006.
26. Ευρωπαϊκή Ένωση. Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Νίκαια: Επίσημη Εφημερίδα Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. 2000, C364/01.
27. Ευρωπαϊκή Ένωση. Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ (FRA). Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. 2007, EK168/07.
28. Ευρωπαϊκή Ένωση. Συνθήκη της Λισσαβώνας για την τροποποίηση της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. 2007, C306/01.

29. GRC. Refugee relief in Germany [Internet]. Drk.de. 2017 [cited March 2017]. Available from: <https://www.drk.de/en/aid-worldwide/what-we-do/refugee-relief/refugee-relief-in-germany>
30. Morgan S. German army starts training refugees. EURACTIV [Internet]. 2017 [cited January 2017], Available from: [http://www.euractiv.com/section/social-europe-jobs/news/german-army-starts-training-refugees./](http://www.euractiv.com/section/social-europe-jobs/news/german-army-starts-training-refugees/)
31. Βαρβιτσιώτης Ι. Η μεταναστευτική πολιτική της Ευρώπης. Βρυξέλλες: Κοινοβουλευτική Ομάδα του ΕΛΚ-ΕΔ στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο Υπηρεσία Τεκμηρίωσης - Εκδόσεων – Έρευνας, 2006.
32. Τζίμας Σ. Στο «κόκκινο» οι σχέσεις Κροατίας - Σερβίας, Του Σταύρου Τζίμα | Kathimerini [Διαδίκτυο]. Kathimerini.gr. 2015 [παρατέθηκε 5 Δεκεμβρίου 2016]. Διαθέσιμο από: <http://www.kathimerini.gr/833008/article/epikairothta/kosmos/sto-kokkino-oi-sxeseis-kroatias---servias>
33. German army starts training refugees [Internet]. EURACTIV.com. 2016 [cited February 2017]. Available from: <http://www.euractiv.com/section/social-europe-jobs/news/german-army-starts-training-refugees>
34. Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ. Γερμανία: «Εγγραφο θέσεων» για την πολιτική ασύλου κατέληξαν CDU και CSU. [Διαδίκτυο]. 2015 [παρατέθηκε Απρίλιος 2017];. Διαθέσιμο από: <http://www.kathimerini.gr/837133/article/epikairothta/kosmos/germania-eggrafo-8esewn-gia-thn-politikh-asyloy-katelh3an-cdu-kai-csu>
35. Ραπανάκης Σ. Τριήμερο πένθος στη Λέσβο. Η ΑΥΓΗ [Διαδίκτυο]. 2015 [παρατέθηκε Νοέμβριος 2016], Διαθέσιμο από: <http://www.avgi.gr/article/10836/5994226/trihero-penthos-ste-lesbo>
36. Παπαδόπουλος Γ. «Ξέρουμε από προσφυγιά, τους πονάμε». Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ [Διαδίκτυο]. 2016 [παρατέθηκε Φεβρουάριο 2017], Διαθέσιμο από: <http://www.kathimerini.gr/846088/gallery/proswpa/geyma-me-thn-k/3eroyme-apo-prosfygia-toys-poname>
37. Βούλγαρη Α, Μαργαρώνη Μ, Βελέντζα Χ, Γιαννακοπούλου Ε. Πτυχές του μεταναστευτικού ζητήματος στην Ευρωπαϊκή Ένωση [Διαδίκτυο]. Athens: Ινστιτούτο Έρευνας & Κατάρτισης Ευρωπαϊκών Θεμάτων (Ι.Ε.Κ.Ε.Θ.), 2014 [παρατέθηκε Μάιος 2017]. Διαθέσιμο από: <http://www.irtea.gr/wp-content/uploads/2014/12.pdf>
38. Μεταξάς Ν. Η σημασία της πολιτικο-στρατιωτικής συνεργασίας στη διαχείριση κρίσεων και οι προσεγγίσεις των διεθνών Οργανισμών (Ο.Η.Ε. – NATO – Ε.Ε.) [Μεταπτυχιακός

- Φοιτητής]. ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ, 2010.
39. COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION. Civil-Military Co-operation (CIMIC) Concept for EU-led Crisis Management Operations – CI 7106/02. 2002.
40. COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION. COUNCIL REGULATION (EC) No 2007/2004 of 26 October 2004 establishing a European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member States of the European Union. Official Journal of the European Union; 2004.
41. ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ. Αριθμ. Φ. 000/8/245258/Σ. 37, Ρύθμιση θεμάτων Κεντρικού Συντονιστικού Οργάνου Διαχείρισης Προσφυγικής Κρίσης (ΚΕ.Σ.Ο.Δ.Π.) και Τοπικών Συντονιστικών Κέντρων Διαχείρισης Προσφυγικής Κρίσης (ΤΟ.Σ.ΚΕ.Δ.Π.). 2016 ρ. Τεύχος 2ο, αρ. φύλλου 360, σ. 7693-7695.
42. Hanlon B, Larget B. Inference for two Population Means. Presentation presented at; 2011; Department of Statistics, University of Wisconsin—Madison.
43. Calculating the mean from a frequency table [Internet]. Mathsisfun.com. 2014 [cited June 2017]. Available from: <https://www.mathsisfun.com/data/mean-frequency-table.html>
44. Albright E. Two Independent Samples Unequal Variance [Internet]. Statistics Review Website and Environmental Policy Blog. 2017 [cited June 2017]. Available from: <http://sites.nicholas.duke.edu/statsreview/means/welch/>
45. Frost J. Understanding t-Tests: t-values and t-distributions | Minitab [Internet]. Blog.minitab.com. 2016 [cited June 2017]. Available from: <http://blog.minitab.com/blog/adventures-in-statistics-2/understanding-t-tests-t-values-and-t-distributions>
46. Ellis P. What is the difference between statistical and substantive significance? [Internet]. Effect Size FAQs. 2010 [cited June 2017]. Available from: <https://effectsizefaq.com/2010/05/30/what-is-the-difference-between-statistical-and-substantive-significance>
47. Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Ψηφιακής Πολιτικής Τηλεπικοινωνιών και Ενημέρωσης. Προσφυγική κρίση, Fact Sheet. 2017 σ. 6-8.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

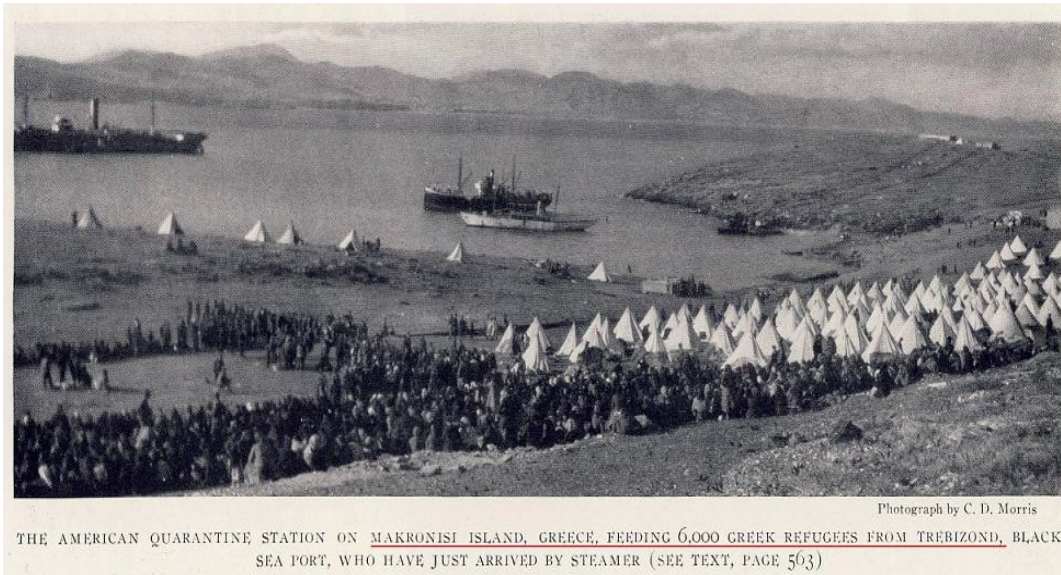
Παράρτημα 1: Σπάνιες φωτογραφίες

Εικόνα 1. Προσφυγόπουλα από τον Καύκασο, με εμφανή τη σκληρότητα του διωγμού ζωγραφισμένη στα μάτια τους. **Πηγή:** Αρχείο Κομεσίδου Βασιλικής

Εικόνα 2: Πρόσφυγες από τον Πόντο και τη Μικρά Ασία καταφθάνουν στην παραλία Αρετσού της Θεσσαλονίκης το 1922. Οι εικόνες δεν είναι πολύ διαφορετικές από αυτές που ζήσαμε πρόσφατα με τους πρόσφυγες της Συρίας. **Πηγή:** Δημαρχείο Καλαμαριάς, Μουσείο Προσφυγικού Ελληνισμού

Εικόνα 3: Καταυλισμός – καραντίνα 6.000 προσφύγων από την Τραπεζούντα στην Μακρόνησο, 1922. Στον καταυλισμό αυτό, αλλά και σε άλλους παρόμοιους που στήθηκαν τότε σε διάφορες περιοχές της χώρας, οι πρόσφυγες έμειναν έξη μήνες περίπου, πριν να τους επιτραπεί η ελεύθερη διακίνηση εντός της χώρας. Ο λόγος ήταν η επιδημία τύφου, που μάστιζε τους πρόσφυγες. **Πηγή:** Good Samaritans, American Doctors Hospital.

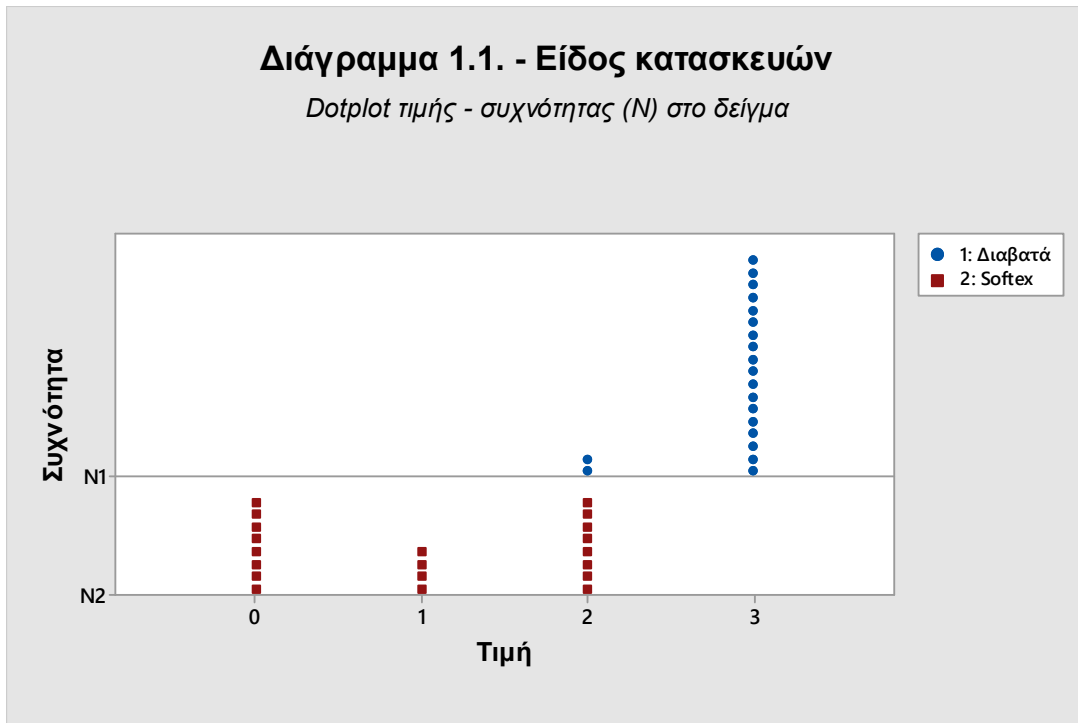

Εικόνα 4: Πρόσφυγες από την Μικρά Ασία συνωστίζονται στο λιμάνι της Μυτιλήνης, περιμένοντας τα πλοία που θα τους μεταφέρουν στην ηπειρωτική Ελλάδα. Οι εικόνες, παρόμοιες με τις σημερινές. **Πηγή:** American Red Cross (072), 1922.

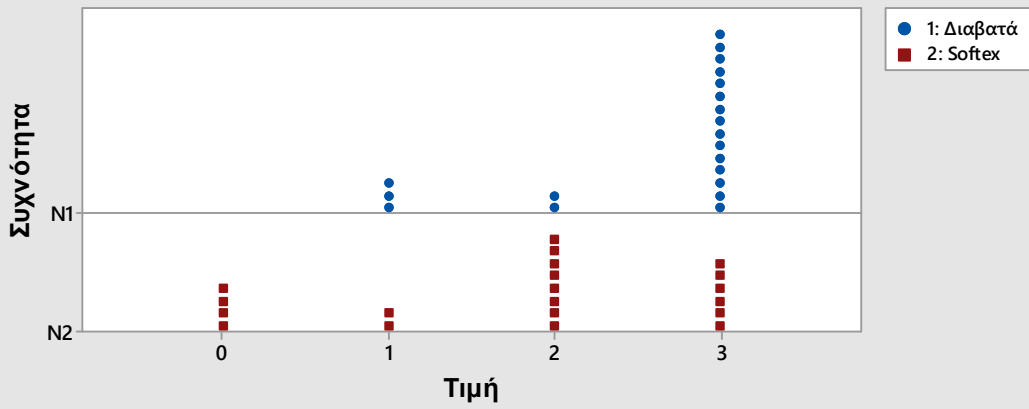
Εικόνα 5. Προσφυγικός καταυλισμός στην περιοχή της Θεσσαλονίκης που στήθηκε από την οργάνωση *Near East Relief* (1922). **Πηγή:** *American Red Cross*.

Παράρτημα 2: Διαγράμματα

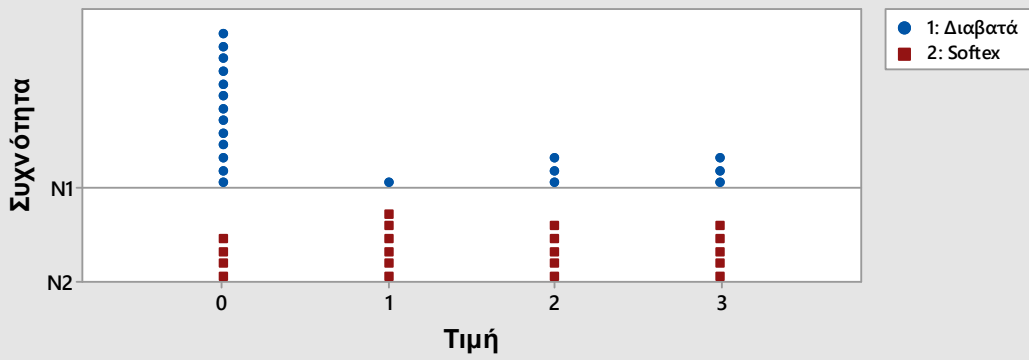
Διάγραμμα 2.1. - Ποσότητα φαγητού

Dotplot τιμής - συχνότητας (N) στο δείγμα

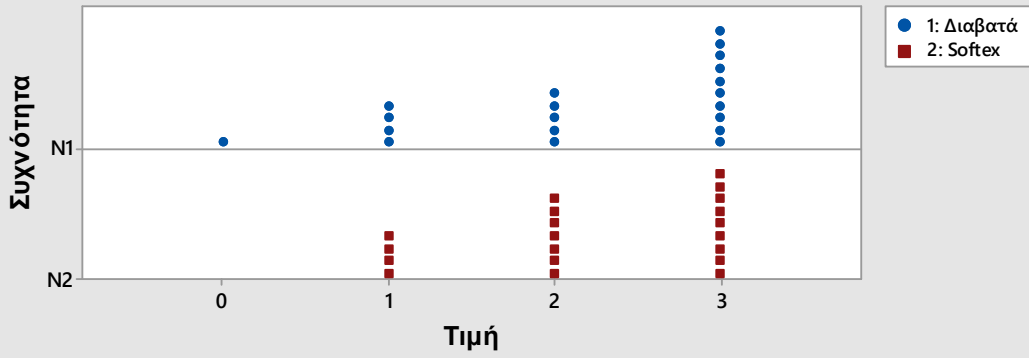
Διάγραμμα 2.2. - Ποιότητα φαγητού

Dotplot τιμής - συχνότητας (N) στο δείγμα

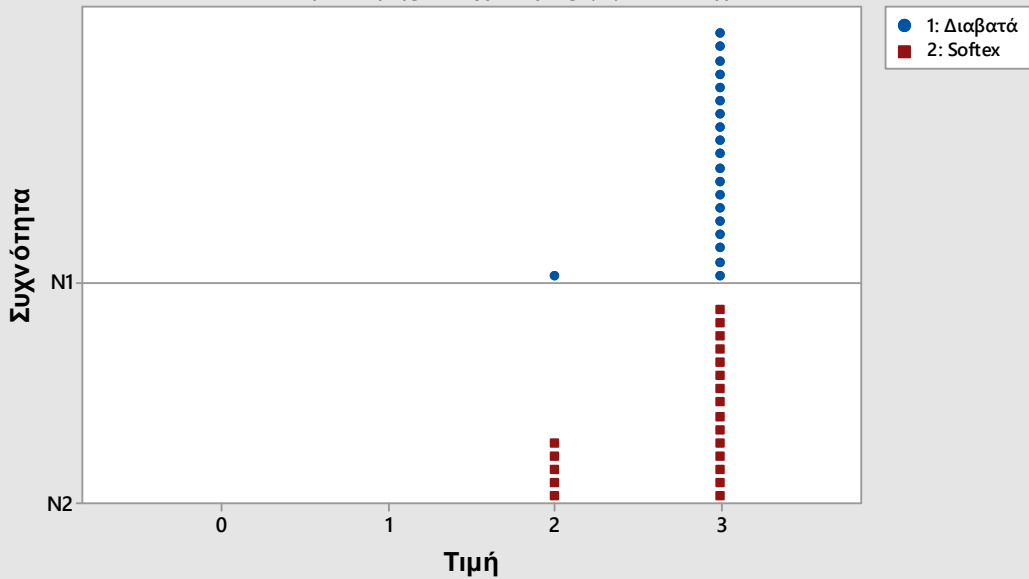
Διάγραμμα 3.1. - Εγκαταστάσεις υγιεινής

Dotplot τιμής - συχνότητας (N) στο δείγμα

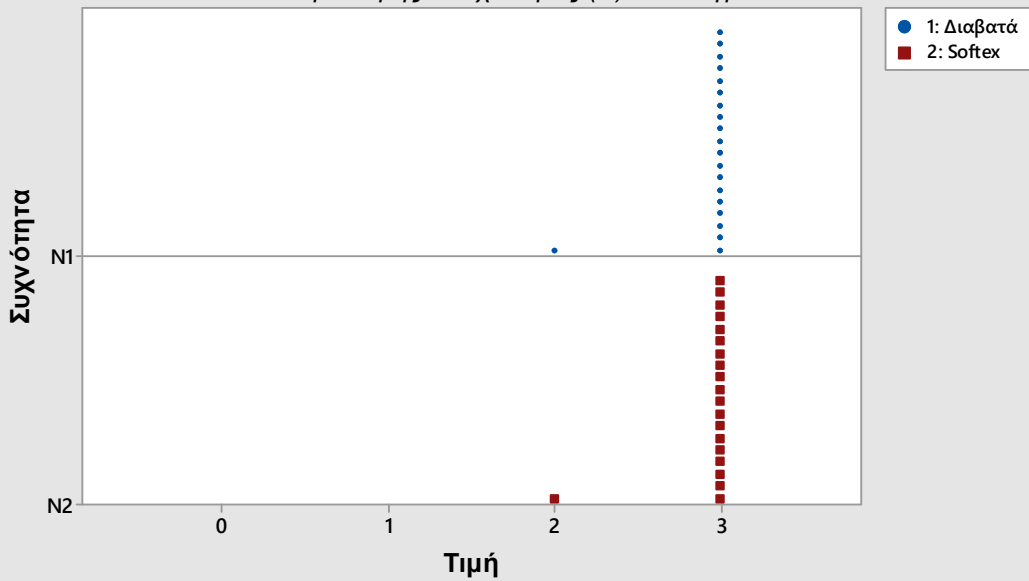
Διάγραμμα 3.2. - Καθαριότητα

Dotplot τιμής - συχνότητας (N) στο δείγμα

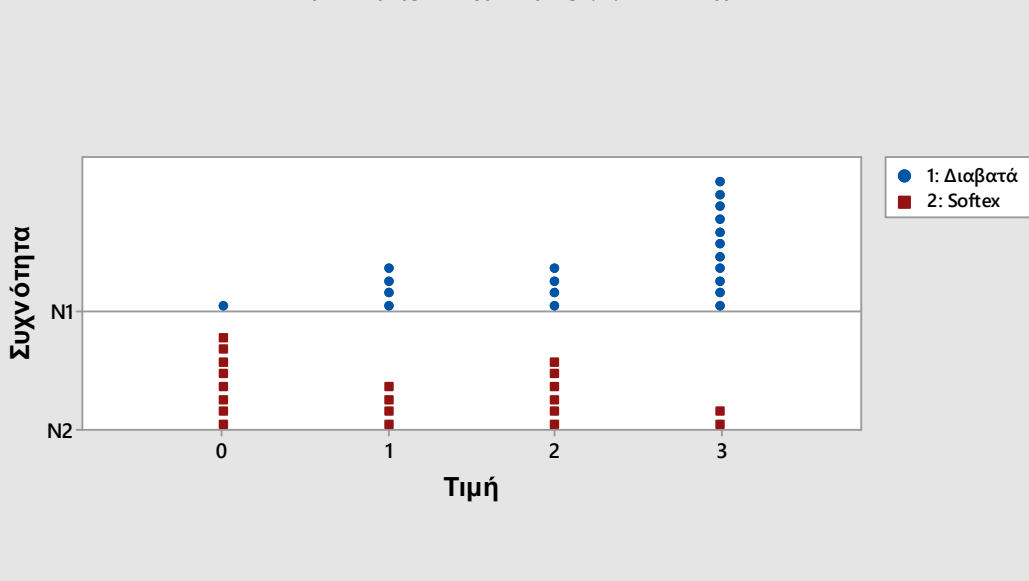
Διάγραμμα 3.3. - Χορήγηση ειδών προσωπικής υγιεινής

Dotplot τιμής - συχνότητας (N) στο δείγμα

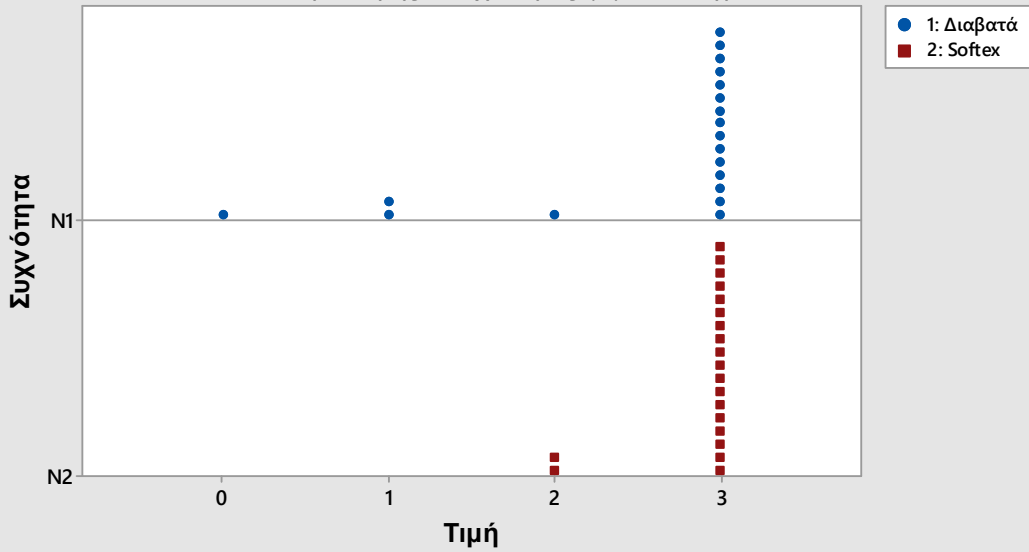
Διάγραμμα 4.1. - Ασφάλεια

Dotplot τιμής - συχνότητας (N) στο δείγμα

Διάγραμμα 5.1. - Παροχή υγείας

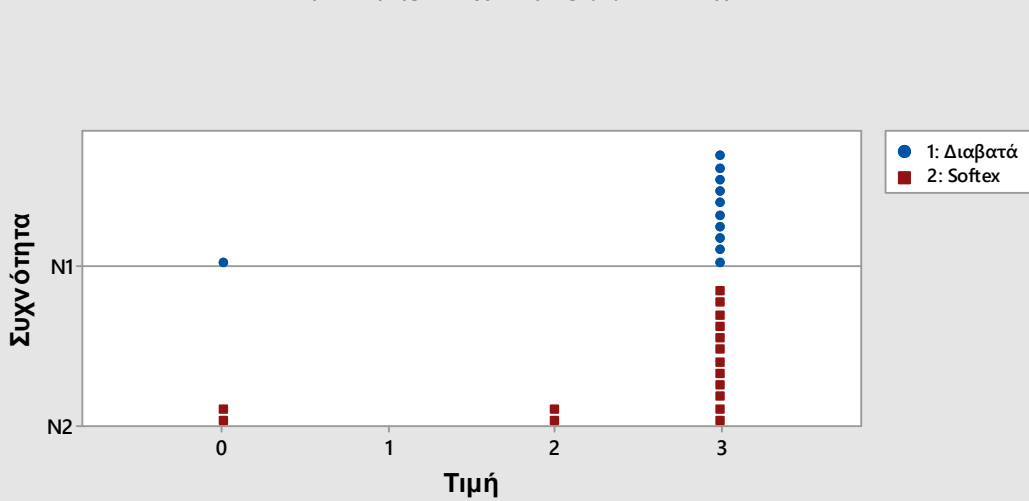
Dotplot τιμής - συχνότητας (N) στο δείγμα

Δ/Δ: 1 για το δείγμα 1

Διάγραμμα 6.1. - Πρόσβαση και συμμετοχή των παιδιών στο σχολείο

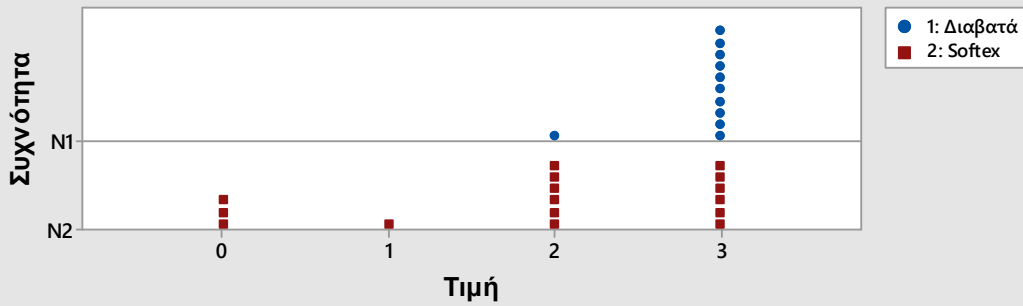
Dotplot τιμής - συχνότητας (N) στο δείγμα

Δ/Δ: 9 για το δείγμα 1, 4 για το δείγμα 2

Διάγραμμα 6.2. - Παιδική απασχόληση

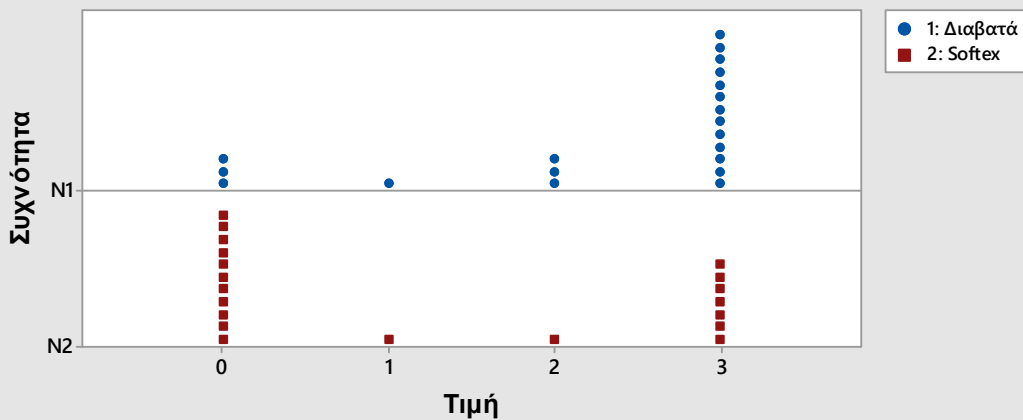
Dotplot τιμής - συχνότητας (N) στο δείγμα

Δ/Δ: 9 για το δείγμα 1, 4 για το δείγμα 2

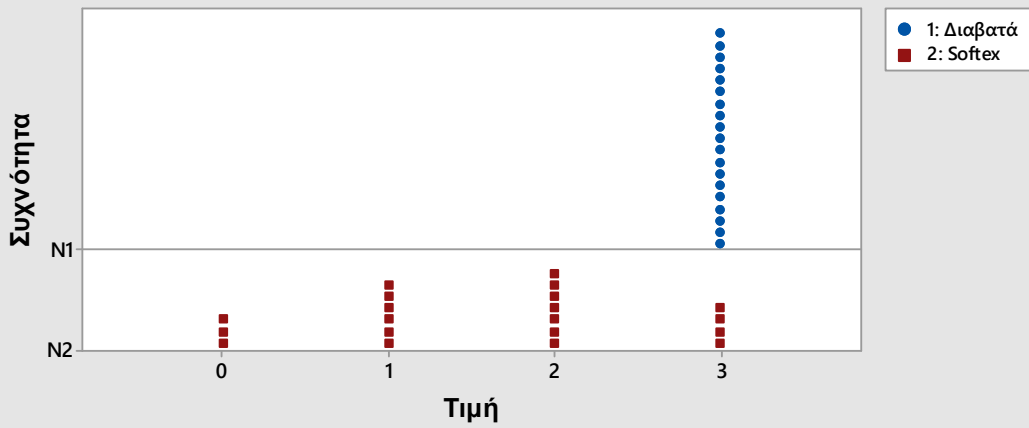
Διάγραμμα 6.3. - Δραστηριότητες ενηλίκων

Dotplot τιμής - συχνότητας (N) στο δείγμα

Διάγραμμα 7.1. - Συμπεριφορά του Στρατού

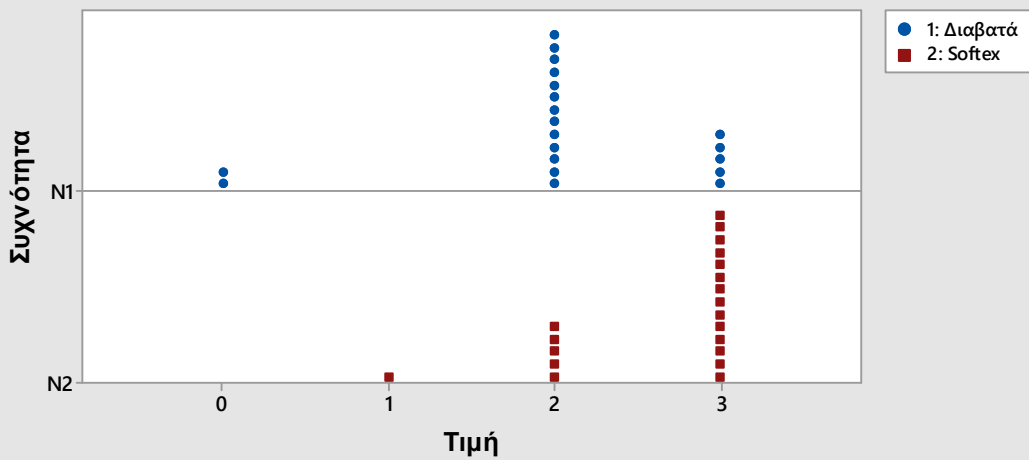
Dotplot τιμής - συχνότητας (N) στο δείγμα

Δ/Δ: 1 για το δείγμα 1

Διάγραμμα 7.2. - Συμπεριφορά των Φορέων

Dotplot τιμής - συχνότητας (N) στο δείγμα

Παράρτημα 3: Κύρια αντικείμενα εκπαιδύσεως σχολείου CIMIC τακτικού επιπέδου

A/A	ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ
1	Γενικά αντικείμενα περί της δομής-λειτουργίας NATO
2	Γενικά αντικείμενα περι της δομής-λειτουργίας του CIMIC
3	Ειδικά αντικείμενα θέσεων CIMIC (Αξικός Σύνδεσμος, Ομάδα εκτίμησης πολιτικού περιβάλλοντος, ομάδα εργασιών CIMIC)
4	Σύνθεση- Ανάλυση του Πολιτικού Περιβάλλοντος (Civil Environment) και πρακτική εξάσκηση στην διεξαγωγή εκτίμησης.
5	Κατασκευή και λειτουργία Κέντρου CIMIC
6	Αναγνώριση , παρουσίαση και υποβολή προτάσεων και διεκπεραίωση εργασιών CIMIC και πρακτική εξάσκηση.
7	Διοργάνωση Συναντήσεων και πρακτική εξάσκηση
8	Διαπραγματεύσεις και πρακτική εξάσκηση σε σενάριο.
9	Χρήση Διεργητέα και πρακτική εξάσκηση
10	Αρχές-Διεθνείς κανόνες δικαίου στον πόλεμο.
11	Αρχές και Αξίες Ανθρωπιστικών Οργανισμών
12	IOs – GO's - NGOs (Διεθνείς, Κυβερνητικοί και Μη Κυβερνητικοί Οργανισμοί)
13	Μαζικές Μετακινήσεις Πολιτών/Πρόσφυγες
14	Αλληλεπίδραση με MME
15	Gender Awareness (Επίγνωση κανόνων χειρισμού και διαφορετικότητας φύλου)
16	Cultural Awareness (Πολιτισμική επίγνωση)
17	Ομιλίες-παρουσιάσεις από IOs/NGOs και συζήτηση.
18	ΑΣΚΗΣΗ (ΤΡΙΩΝ ΗΜΕΡΩΝ) ΜΕ ΠΛΗΡΕΣ ΣΕΝΑΡΙΟ Εγκατάσταση – Οργάνωση και λειτουργία CIMIC CENTER Ανάπτυξη Επιχειρησιακών Σύνδεσμων (Liaisons) Επεισόδια CIMIC CENTER Εκτίμηση κατοικημένης περιοχής Συνεδριάσεις Συνάντηση με τοπικές Αρχές